TÖB-DER

ÖĞRETMENLERE KARŞI SON GUNLERDE YOĞUNLAŞAN

Saldırılar Konusunda Başbakana Başvurduk

Egemen çevrelerin ve gerici güçlerin ve onların kışkırttığı saldırganların devrimci, Atatürkçü ve yurtsever öğretmenlere karşı yıllardan beri sürdürdükleri kıyımlar ve saldırılar, son yıllarda bir «zulüm» haline gelmiştir. Özellikle 14 Ekim 1973 seçimlerinden bu yana, yurdun çeşitli yerlerinde, öğretmenlere karşı saldırılar yoğunlaşmıştır. Hemen her gün öğretmenler çeşitli haksızlıklara uğratılmakta, kıyılmakta, sürülmekte, karanlık güçlerin, eli silahlı, eli bıçaklı, eli sopalı kişilerin saldırısına uğramaktadır. İlgili ve sorumluların tutum ve davranışlarından da cesaret alan saldırganlar, öğretmenlerin mal ve can güvenliğini ortadan kaldırarak onları görev yapamaz duruma düşürmek istemektedir.

Son günlerde iyice artan ve yoğunlaşan saldırılar konusunda, TÖB - DER Genel Başkanımız Ali Bozkurt, 9.11.1973 günü Başbakan Naim Talû'ya aşağıda tam metnini verdiğimiz telgrafı çekerek gerekli önlemlerin ivedilikle alınmasını istemiştir.

Sayın Naim Talû
Başbakan
ANKARA

Yıllardan beri öğretmenlere karşı sürdürülen kıyımlar ve saldırılar, özellikle 14 Ekim 1973 seçimlerinden bu yana daha da yoğunlaşmıştır. Seçimler sırasında sandık başlarında yasal görevlerini yapan ya da vatandaş olarak oyunu kullanan öğretmenler, yurdun çeşitli yerlerinde çıkarcı ve tutucu çevrelerin tahrik ve teşvik ettiği zorba kişilerce dövülmüş ve yaralanmışlardır. Bu saldırıların özellikle kamu görevi yapmakta olan öğretmenleri hedef alması dikkati çekmektedir. Bu olayların bazı örnekleri aşağıda görülmektedir.

1 — Tatvan Yoncabaşı Köyü Öğretmenlerinden Hüseyin Dumlupınar ile Cuma Karaca, 14.Ekim seçimlerinde oylarını kullandıkları için köyün ağası tarafından kışkırtılan saldırganlarca bir kaç kere suya sokulup dövülmüşlerdir. Daha sonra öğretmenlerin şikayette bulunmalarını önlemek için evlerinin etrafı sarılmıştır.

2 — 14.Ekim seçim günü Kastamonu İsmailli Köyünde sandık başkanı olarak görev yapan öğretmen Sadık Sarımahmutoğlu, eşi ve anası ile birlikte, köyün ağası İsmail Koçoğlu ve akrabaları tarafından dövülmüşlerdir. Öğretmen, eşi ve anası onar günlük rapor almışlardır.

3 — 26 Ekim 1973 günü gece saat 01.00 sıralarında Maden İlçesi Kocakonak Köyü Öğretmeni Kenan Dündar'ın evi kimliği bilinmeyen kişilerce kurşun yağmuruna tutulmuştur.

(Devamı Sayfa 23'de)

YENİ HÜKÜMETTEN İSTEKLERİMİZ (*)

Yapılan genel seçimler sonunda yeni bir hükümet kurulacaktır. Türkiye öğretmenlerinin tek güçlü örgütü TÖB—DER olarak, yeni hükümetten isteklerimiz vardır. Yeni hükümet, eğer eğitim sorunlarına ciddî olarak eğilebilecekse, TÖB—DER'in sesine kulak vermek zorundadır. Çünkü geçmişte, öğretmen kuruluşları ile diyalog kuramayan, öğretmenleri dinlememeyi marifet sayan hükümetlerin, millî eğitim alanındaki korkunç başarısızlıkları ortadadır. Bu nedenle yeni hükümetten :

1 — Eğitimin, öğretmenlerin sorunlarını bilen, TÖB—DER'le gerekli ilişkiyi kurabilecek, kişilikli, toplayıcı, cesur ve yurtsever bir Millî Eğitim Bakanı istiyoruz.

2 — Plânlaması, kalitesi, programları bozuk olan eğitimin yeniden düzenlenmesini, bu konuda öğretmen kuruluşlarının görüşlerinin mutlaka alınmasını istiyoruz.

3 — Millî Eğitim örgütüne yerleşmiş eyyamcı, çıkarcı, kişiliksiz yöneticilerin süratle temizlenmesini istiyoruz.

4 — Geçmiş hükümetler zamanında işinden atılmış, açığa alınmış, türlü biçimde cezalandırılmış yurtsever öğretmenlerin uygun görevlere yeniden atanmasını, gönüllerinin alınmasını, eğitim ordusuna kazandırılmalarını istiyoruz.

5 — Tüm gerçek demokrasilerde çalışanlar için vazgeçilmez hak olan, sendika kurma, grev yapma ,toplu sözleşme imzalama haklarını tastamam istiyoruz.

Eğitim işinin emekçileri olarak, bu haklarımızın ısrarlı takipçisi olacağız. Bu haklarmızı vermeyen hiç bir hükümetin, hiçbir özürünü kabul etmiyeceğiz. Öğretmenlere sendika hakkını çok gören hükümetlerin öğretmenlerin güvenini ve desteğini beklemeğe hakları yoktur.

Yeni hükümetin yürütme gücünü, bu doğrultuda kullanacağı umudunu taşıyoruz.

(*) TÖB—DER Maçka Şubemizin Çıkardığı Haber Bülteninin 2. sayısından alınmıştır.

ÖRNEK BİR DANIŞTAY KARARI

T.C.
DANIŞTAY
İkinci Daire

Esas No. : 1972/2869
Karar No. : 1973/989

K A R A R

Başkan : Ahmet Erdoğdu
Üyeler : Fuat Arun, Şevket Türe, Ahmet Akbil, Şeref Tolungaç

Raportör: Yurdagül Dinçsoy
Sanıklar : Mustafa Yüksel Manisa Şehitler Ortaо. Ö.
Faruk Akça » » » »
Mustafa Sağlam » » » »

Suçları : **Mustafa Yüksel'in :**

1 — a) 3B—3E sınıfları arasında maksatlı olarak tertiplediği münazaralarda Mao, Lenin gibi liderlerin ülkelerini yükselttiklerini misal gösteren (Liderler toplumu kalkındırır.) tezini savunanları jüri olarak kazandırmak suretiyle komünizm propagandası yapmak,

1 — b) (Atatürk memlekete solculuğu getirdi) şeklinde cümle kullanarak Ata'yı küçük düşüren ve sol fikirlerle zehirlendiği anlaşılan öğrenciyi savunmak ve Anayasa'nın sosyalizmi yasaklamadığından bahsederek komünizm propagandası yapmak,

1 — c) 10 Kasım 1970 günü yaptığı konuşmada günün anlamı dışına çıkarak solcuların dillerine ısrarla doladıkları Toprak reformundan bahsetmek ,halkçılık, emekçilik, ekonomik devrim gibi deyimleri kullanarak komünizm propagandası yapmak.

1 — d) Sınıfta ders yapıldığı sırada Deniz Gezmiş'i övmek, «Komünizm ekonomik kalkınma» demek suretiyle komünizm propagandası yapmak, evinde yasaklanmış neşriyat bulundurmak,

Faruk Akça'nın

2 — 3B—3E sınıfları arasında yapılan münazarada komünist liderleri ve ülkeleri savunan ekibi jüri üyesi olarak kazandırmak ve (Bu memlekete solculuğu Atatürk getirdi). Şeklinde ödev yapan öğrenciyi savunmak ve Anayasanın solculuğa engel olmadığından bahsederek komünizm propagandası yapmak,

Hasan Sağlam'ın :

3 — Gezi başkanı sıfatiyle Manisa Tekstil Fabrikasına götürdüğü öğrencilere «İşçi Partisi başa geçince işçiler lojmanda oturacak» demek ve her zaman «Ben solcuyum sol elimi kaldırırım» şeklinde sözler sarfetmek komünizm ve sosyalizmle ilgili konularda münakaşa etmek suretiyle komünizm propagandası yapmak.

Suç günü : 1970 — 1971

İl İdare Kurulu Kararı : Mustafa Yüksel'in I — a), I — b), I — c), I d) maddelerinden TCK. nun 251, 142, 312, 240, 526. cı, Faruk Akça'nın 2. maddedeu TCK.nun 251, 142—312, 240.cı, Hasan Sağlam'ın 251. 142. ve 526. maddeleri uyarınca lüzumu muhakelmelerine.

Karara İtiraz eden: Sanıklar

Manisa valiliğinden 6.12.1972 gün ve 141-4580 sayılı yazı ile gönderilen soruşturma evrakı ve bunun üzerine İl İdare Kurulunca verilmiş olan 7.8. 1972 gün ve 141 sayılı karar incelenerek gereği görüşüldü :

İncelenen dosya ve fezleke münderecatından sanıklardan Mustafa Yüksel'in 1—a, Faruk Akça'nın 2. maddede jüri üyeleri olarak 3B ve 3E sınıfları arasında düzenlenen (Toplumu bireyler mi, yoksa liderler mi kalkındırır konulu münazarada (liderler kalkındırır) görüşünü savunan ekibi başarılı sayarak kazandıkları ve böylece sanıkları münazara düzenleyerek dolaylı yoldan Komünizm propagandası yaptıkları yolunda hiç bir kanıt elde edilmediği sanık, Mustafa Yüksel 1—b maddesinde Faruk Akça'nın 2. maddede (Atatürk bu memlekete solculuğu getirdi) şeklinde ödev veren ve öğretmeni Kasım Sert tarafından disiplin kuruluna verilmek istenen öğrenciyi «Solculuğu» «Lâiklik»-le karıştırıp hakiki anlamının ne olduğunu bilmeden kullanması bakımından savundukları bundan da özel bir maksatları görülmediği, sanık Mustafa Yüksel'in 1—c maddesinde 10 Kasım 1970 günü yapmış olduğu konuşma metninde suç sayılacak bir deyimle ibraya rastlanmadığı gibi toprak reformundan bahsetmenin Komünizm propagandası sayılmıyacağı, 1—d maddesindeki iddiaların gerçekleşmediği, sanık Hasan Sağlam'ın üstüne 3. madde ile atılan suçu gerçekleştirecek yeter kanıt elde edilmediği ve her üç sanığın evlerinde arama sonucu bulunan yayınları bir öğretmen olarak okumaları gerekli kitapları olduğu, bu bakımdan suçlulukları düşünülemiyeceği cihetle 1—a, 1—b, 1—c, 1—d, 2 ve 3. maddelerden verilip itiraz üzerine incelenen lüzumu muhakeme kararlarının bozularak men'i muhakemeye çevrilmesine 19.4.1973 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	**Üye**	**Üye**
Ahmet Erdoğdu	**Fuat Arun**	**Şevket Türe**
Üye	**Üye**	
Ahmet Akbil	**Şeref Tolungüç**	

ÖRNEK BİR KARAR DAHA

T. C.
D A N I Ş T A Y
Beşinci Daire
Esas No : 1973/5416
Y. D. Karar No : 1973/1100

Yürütmenin Durdurulmasını İsteyen : İsmet Yalçınkaya

Vekili : A. İlhan Dişçi, Gazi M. Kemâl Bulvarı 14/12 — Ankara.

Diğer Taraf : Millî Eğitim Bakanlığı

Talebin Özeti : Görevden uzaklaştırılmasına dair işlemin iptali ve Yürütmenin durdurulması talebinden ibarettir.

Raportör : Nevin Gönenç
Düşüncesi : Davanın durumuna göre yürütmenin durdurulması gerekeceği düşünüldü.
Kanun sözcüsü : Yurdanur Şendir
Düşüncesi : Davanın durumuna göre, yürütmenin durdurulmasına yer olmadığı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesince işin gereği düşünüldü :

Davacı hakkında cezai kovuşturma yapmaya yetkili kazai merciin bulunmadığı gerekçesi ile dava dosyası bekletildiğine ve 657 sayılı Kanunda yazılı süre geçmiş bulunduğuna göre, teminat aranmaksızın dava sonuna kadar yürütmenin durdurulmasına 9/10/1973 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Sait Köksal	**M. Şumnu**	**Sıtkı Gökalp**
Başkan	**Üye**	**Üye**
Şerafettin Özbek		**Turgut Akmirza**
Üye		**Üye**

NOT : Zonguldak Işıkveren Ortaokulu Öğretmeni ve halen Demetevler Lisesi Matematik Öğretmeni ve TÖB-DER Ankara Şubemiz saymanı İsmet Yalçınkaya 3.5.1971 tarihinde aynı okul öğretmenlerinden Niyazi Türk, Süleyman Ersen, Tevfik Aldemir ile birlikte İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından T.C.K.'nun 142. ve 312. maddelerine muhalefet ettikleri gerekçesiyle gözaltına alınmışlardır. 5.5.1971 tarihinde tutuklanan yukarıda adı geçen öğretmenler hakkında Sıkıyönetim Mahkemesi görevsizlik kararı vermiştir. Bunun üzerine dosya Zonguldak Sorgu Mahkemesine gitmiştir. Daha sonra sivil Yargıtay Askerî Mahkemeyi görevli kılmıştır. Yargıtayın bu kararı üzerine İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi, 5.5.1972 tarihinde dosyayı Uyuşmazlık Mahkemesine göndermeye karar vermiş ve öğretmenleri tahliye etmiştir.

İsmet Yalçınkaya, 5.5.1972 tarihinde tahliye edilmesi üzerine 11.5.1973 günü görevine başlamıştır. Daha sonra Ankara Demetevler Lisesine atanması yapılan Yalçınkaya Şubat 1973 tarihinde bakanlık emrine alınmıştır. Bakanlık emrine alınma nedeni : Hakkında açılmış olan adli soruşturmadır. Yalçınkaya hakkındaki bu işlem Danıştay'a götürülmüş ve Danıştay 1973 Nisanında yürütmeyi durdurma kararı vermiştir. Bunun üzerine Bakanlık İsmet Çalçınkaya'yı 1973 Mayıs ayında aynı kararla görev başlatmış ve aynı gün bu kere de görevden uzaklaştırmıştır. Bu kararı da Danıştay'a götüren avukatlarımız yürütemnin durdurulmasını istemişlerdi.

HABERLER

ÖĞRETMENLER DE AF İSTİYOR

Geçtiğimiz dönemde estirilen terör, ihbar ve kıyım furyasında en fazla haksızlığa uğrayan, tedirgin edilen ve yasal hakları acımasız çiğnenen zümre öğretmenlerdir. Bu dönemde, şu ya da bu biçimde rahatsız edilmiyen öğretmen, hemen hemen kalmamıştır.

Aşağıda, haksızlığa uğratılmış bir öğretmenden aldığımız mektubu, aynen yayınlıyoruz.

«Bugünlerde, örgütçe kamuoyuna ve basına yansıtılması gereken bir konu var. Kısaca buna değinemek istiyorum.

1. Ünlü «Müdürler Komisyonu» kararları ile meslekten ihraç edilen öğretmenlerin af kapsamı içine sokularak, mesleklerine geri verilmeleri.

2. 12 Mart'tan bu yana göz altına alınmış ve soruşturma geçirmiş öğretmenlerin askerlik dönüşü neden gösterilmeksizin (gerçekte belli yerlerden icazet alınmadığı için) görevlerine atanmamaları sorunu.

Ben bu ikinci şıktaki öğretmenlerden biriyim. Eskiden TÖS üyesi idim. TÖB—DER olarak bu konuda gerekli girişimlerde bulunacağınıza inanıyorum.»

ŞAHİNTÜRK BERAET ETTİ

TÖB—DER Konya Şubemiz üyelerinden Alaettin Şahintürk, Isparta Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılaması sonunda beraet etmiştir. 22.10.1973 günü yapılan duruşmada Avukatımız Cemal Başbay, savunma yapmıştır. Şahintürk daha önce komünizm propagandası yaptığı iddiasiyle Eskişehir Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesinde yargılanmış ve beraet etmişti.

★

SAİT DÖNMEZ SERBEST BIRAKILDI

TÖB - DER Çardak Şubemiz üyelerinden ve Çardak Söğüt Köyü Öğretmeni Sait Dönmez, 2.11.1973 günü tutuklu bulunduğu İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tutukevinden II. Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesinin görevsizlik kararı vermesi üzerine tahliye edilmiştir.

BAYKURT'TA TEL

Baykurt'un cezaevinden çıkışı bizleri mutlu kılmıştır. Günümüzün büyük eğitim ve toplum öncüsünü, arkadaşlarımız adına kutlarız.

★

TÖB - DER Hanak Şubesi ŞAHHÜSEYİNOĞLU'NDAN HABER VAR

Geçenlerde Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı tutukevinden tahliye edilen TÖB - DER Malatya Şubemiz üyesi ve Fırat İlkokulu Öğretmeni H. Nedim Şahhüseyinoğlu, görevine başlamıştır. Şahhüseyinoğlu ve ailesinin, TÖB - DER Genel Merkezine gönderdiği mektubu, aşağıya alıyoruz:

«18.12.1972 tarihinde Ankara Sıkıyönetim Komutanlığınca göz altına alındım. 26.1.1973 tarihinde tutuklandım. 19.10.1973 günü tahliye edildim. Bu süre içinde TÖB - DER, her türlü olaklarını kullanarak beni ve ailemi yalnız bırakmadı. Her türlü ekonomik ve hukuk yardımını yaptı.

Bu zor günlerde bizleri yanlız bırakmıyan TÖB - DER Genel Merkezine, TÖB - DER Malatya Şubesine en içten teşekkürlerimizi iletir, başarılar dileriz.

H. Nedim Şahhüseyinoğlu
Eşi ve Çocukları

★

PEKÇAN HASTAHANEYE YATIRILDI

TÖB - DER Alaçam Şubemiz Başkanı Mehmet Pekcan, geçirdiği bir kalp rahatsızlığı sonunda Samsun Devlet Hastahanesine yatırılmıştır. Yapılan çeşitli muayenelerden sonra Pekçan'ın Hacettepe Hastahanesine kaldırılmasına karar verilmiştir. 6.11.1973 günü uçakla Ankara'ya getirilen Pekçan'ı Genel Merkez görevlilerinden Binali Seferoğlu ile Samsun Bölge Temsilcimiz ve Danışma Kurulu üyemiz M. Reşit Yılmaz ile birlikte hava alanından alarak Hacettepe Hastahanesi göğüs bölümüne yatırmışlardır. Arkadaşımızın tedavisine başlanmıştır.

MADDİ YARDIMLARIMIZ

Doğanhisar Şubemiz üyelerinden ve Karaağa Kasabası İlkokulu Öğretmeni Mehmet Dündar'ın evi tüp patlaması yüzünden yanmıştır. Genel Merkezimiz, Dündar'a Sosyal Yardım Yönetmeliğimize göre, 1.000 TL. (bin) karşılıksız maddî yardım yapmaya karar vermiştir.

★

KIYIM VE ÖRGÜTLENME

Görevime dönmüş bulunuyorum. Benim ve benim gibi kıyıma uğramış yüzlerce meslektaşımızın, yasal haklarının savunulmasında, TÖB—DER Genel Merkezinin gösterdiği çabalar ortadadır.

Bunca olaydan sonra, örgütlenmenin tek çıkar yol olduğu, daha iyi anlaşılmıştır. Öğretmenlerin örgütlenmeleri konusunda, çevremde etkili olmak için kendimi sorumlu sayıyorum.

«Kara günler sayılıdır» atasözünün doğruluğu, bir kere daha ortaya çıkmıştır. Düşüncelerin baskılarla yokedilemiyeceği, uygar ülkelerde olduğu gibi, bizde de anlaşılacaktır.

TÖB—DER olarak, bana ve benim gibi kıyıma uğramış öğretmenlere gösterdiğiniz ilgiden dolayı teşekkür eder, saygılar sunar,, aydınlık günler dilerim.

Mustafa Tanrıkulu
Lise Edebiyat Öğretmeni
SALİHLİ

★

ÖĞRETMEN GÖÇÜ SÜRÜYOR

Son günlerde önemli sayıda öğretmen istifa ederek işçi olarak yabancı ülkelere gitmektedir. Çarşamba Şubemiz üyelerinden Sebahattin Yılmaz, Kâmran Karaca, Hacıbektaş şubemiz üyelerinden Cevat Dündar da öğretmenlikten istifa ederek işçi olarak dış ülkelere gitmişlerdir.

KIYIM... KIYIM... KIYIM...

HALK HACIBEKTAŞ LİSESİ MÜDÜRÜNÜN KIYIMINA KARŞI ÇIKTI

58. sayımızda, Hacıbektaş Lisesi Müdürlüğünden alınarak, Kızılcahamam Pazar Bucağı Ortaokuluna sürüldüğünü haber verdiğimiz TÖB—DER Hacıbektaş Şubemiz üyelerinden Yaşar Bıkmaz'ın uğradığı bu haksızlığa karşı, başta Hacıbektaş'taki siyasî parti ilçe başkanları ve Belediye Başkanı olmak üzere, birçok köy muhtarı ve halktan bazı kişiler, Millî Eğitim Bakanlığına bir dilekçe vererek karşı çıkmışlardır. Aşağıya dilekçeyi ve altındaki imzaları aynen alıyoruz:

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA
A N K A R A 10.10.1973

Lisemiz Müdürü sayın Yaşar Bıkmaz'ın, Ankara Kızılcahamam Pazar Bucağı Ortaokuluna nakledildiğini öğrenmiş bulunuyoruz. Yaşar Bıkmaz, ilçemizde dokuz yıldan beri çalışmaktadır. Çalışmalarından ve tutumundan son derece memnunuz. Çalımalarının çocuklarımız için, ilçemiz için yararlı olduğunu öteden beri görüyoruz.

Müdürümüzün başka yere gönderilmesinden çok üzüldük.

Biz aşağıda imzaları bulunanlar, müdürümüz Yaşar Bıkmaz'ın naklinin durdurulması için emirlerinizi dileriz.

A. P. İlçe Başkanı, CHP İlçe Başkanı, CGP İlçe Başkanı, DP İlçe Başkanı, Hacıbektaş İlçesi Belediye Başkanı, Hacıbektaş Şöför ve Otomobilciler Derneği Başkanı, Süleyman Gökkaya (Balâ Muhtarı), Hidayet Kılıç (Çivril Köyü Muhtarı), Avukat Çetin Tunç, Mehmet Köseoğlu, Halil Sökün, Ali Kökver, Bekir Aydoğmuş, Mehmet Aygüneş, Ayet Ertayan, Cafer Tayyar, Cevat Aydoğan, Fazlı Aksoy, Hakkı Erdoğan, İkrak Kırmacıoğlu, Duran Aşır, Hasan Edip Bektaş, Haydar Akalın, Derviş Baltacı, Hasan Şalmar, Tahsin Ünlütürk.

Ayrıca onbir köy muhtarı da bir başka dilekçe ile Yaşar Bıkmaz'ın haksız atanmasının durdurulması için bakanlığa bir dilekçe ile başvurmuşlardır.

Bu dilekçeyi ve köy muhtarlarının adlarını aşağıya aynen alıyoruz.

İLMÜHABERDİR.

Lise Müdürümüz olan Yaşar Bıkmaz'ın başka yere tayin edildiğini öğrendik.

Adı geçen müdür çok iyi bir yöneticidir. Okulumuzun öğretmeni de azdır. Yaşar Bıkmaz'ın tayininin geri kalması için muhtarlık ve köyümüz namına arzederiz. 11.10.1973.»

Salih Karabacak (Savat Muhtarı), Süleyman Günay, İbrahim İnce, (Zir Muhtarı), Mahmut Çalışkan (Belbanak Muhtarı), Emin Akyıldız (Akçataş Muhtarı), Hasan (İlicek Muhtarı), Hacı Ali (Mikâil Muhtarı), Memiş Mutlu (Kayı Muhtarı), Yusuf Kurt (Külükçü Muhtarı), Eşref (Köşetaş Muhtarı,) Ali Sönmez (Kisecik Muhtarı).

SAVUR'DA GENE SÜRGÜN VAR

Hakkımızdaki iftiralardan bağımsız yargıçlar önünde aklandıktan sonra ve Danıştayın durdurma kararlarına rağmen, şimdi de Mardin Valiliği, bizi eski okullarımıza ve öğrencilerimize vereceği yerde, bulunduğumuz kazalardan ve çevreden daha uzak çevrelere vererek, dağıtma yoluna gitmiştir.

Muharrem Bozkurt arkadaşımız ,Savur'un Yazır köyünde iken Midyat'ın Çalpınar köyüne, Bedirhan Şimşek, Savur'un Sürgücü Nahiyesinden, Mazıdağı'nın Balpınar köyüne, beni de (M. Salih Karakaya) Savur'un Yeşilalan köyünden, Gercüş'ün Sapanlı köyüne atadılar .

Şu yer değiştirme ve atama mevsiminde Mardin ilinde öğretmen kıyımı daha çok göze çarpmaktadır.

Özellikle Savur TÖB—DER Şubesi etrafında kümelenen Atatürk'çü devrimci öğretmenlerin, yöneticilerin ihbarları ile yerleri değiştirilmiş.

Derneğimiz üyesi B. Ali Ayyıldız, sırf yanında çalışan kız öğretmenle arkadaşlık kurduğu için, Savur Pınardere köyünden, Kızıltepe'nin Çıplak köyüne, üyemiz Kız Öğretmen arkadaş da Pınardere köyünden, Midyat'ın Yeşilyurt köyüne sürülmüşlerdir.

Bu iki arkadaşımız, Mardin'in Dereyanı köyü karakol komutan ıtarafından dövüldüler. Bu durumu, doktor raporu ile belgeledikleri halde, eski Millî Eğitim Müdürü Ertan Aykın, durumu örtbas etmiştir.

Bu yıl Mardin ilinde, 250'ye yakın öğretmenin yeri, disiplin kurulu kararıyle değiştirilerek tedirgin edilmişlerdir.

Tüm Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki köy okullarındaki öğretmenlere dolaylı yoldan baskı yapılmaktadır.

Tüm faşizan baskılardan yılmıyacağımıza, Atatürk'ün devrimci izinde korkmadan, yılmadan davamız uğruna uğraşı vereceğimizden, hiç kimsenin şüphesi olmasın. Saygılarımızla. 2.10.1973

M. Salih Karakaya

SEÇİMLER YÜZÜNDEN ÖĞRETMENLERE BASKI

Urfa'nın köylerinde çalışan ve 14 Ekim seçimlerinde sandık başkanı olarak görev yapan bir çok öğretmen, bir siyasî partiden milletvekili seçilmiş bulunan toprak ağası ve adamları tarafından sürekli olarak tehdit edilmektedir. Geceleri öğretmenlerin evleri taşlanmaktadır. Adlarının açıklanmasını istemiyen öğretmenler, sandık başlarında tarafsız birer devlet memuru olarak hareket etmelerinin hesabını böylece vermektedirler. Bu öğretmenlerden biri, gece sabaha kadar uyumadan, evinde saldırganlara karşı nöbet tutmak zorunda kaldığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin, milletvekili seçilmiş bulunuan ağa tarafından tehdit edilmelerinin nedeni şudur: Ağa daha seçimlerden önce köylere ve sandık başlarında görev alacak ilkokul öğretmenlerine haber ulaştırmıştır. Seçimler sırasında, sandık başında güçlük çıkartılmayacaktır diye. Çukurova ve Antalya'da pamuk toplamak için için giden köylülerin oylarını ağanın adamları onların yerine kullanacaktır.

Ne var kî yasaya aykırı bu duruma sandık başkanı ilkokul öğretmenleri karşı çıkmışlar ve ağanın adamlarına gurbetteki köylüler yerine oy kullandırmamışlardır. Ağa, adamları aracıyla, bu öğretmenlerin adlarını almış ve eninde sonunda öğretmenlerden bunun hesabını soracağını, sorduracağını söylemiştir.

TÖB—DER GAZİPAŞA ŞUBEMİZİN ÜÇ ÜYESİ SÜRÜLDÜ

TÖB—DER Gazipaşa Şubemiz üyelerinden ve Gazipaşa Lisesi Matematik Öğretmeni Fevzi Ceylan, Antalya Kaş Kale Ortaokulu'na, Gazipaşa Ortaokulu Türkçe öğretmeni Yaşar Okdemir, Serik Ortaokuluna sürülmüşlerdir.

Bakanlık Müdürler Komisyonunun bu haksız kararına karşı üyelerimiz, Danıştay'a başvuracaklardır.

ŞÜKRÜ KAPUCU AÇIĞA ALINDI

TÖB - DER Ankara Şubemiz üyelerinden ve Ankara Yenimahalle Mustafa Kemal Lisesi Fizik Öğretmeni Şükrü Kapucu, 9.11.1973 günü «hakkında kanunî kovuşturma sürüyor» gerekçesiyle 657 sayılı yasanın 138. maddesine göre görevden uzaklaştırılmıştır.

Bilindiği gibi Şükrü Kapucu, Kurtuluş Lisesinden görev yaparken aynı lisenin öğretmenlerinden Muzaffer Gürses ve Asım Hışıl ile birlikte yapılan bir ihbar üzerine geçen yıl gözaltına alınmışlar ve daha sonra da serbest bırakılmışlardı. Daha sonra görevden uzaklaştırılan bu öğretmenler, geçenlerde Danıştay kararı üzerine görevlerine geri dönmüşler ve fakat bu kere de ayrı ayrı okullara verilmişler yani sürülmüşlerdi.

★

KENAN DÜNDAR'IN EVİ KURŞUNLANDI

TÖB—DER Elâzığ şubemiz üyelerinden ve Maden İlçesi Koçkonak Köyü öğretmeni Kenan Dündar'ın evi, 26.10.1973 gecesi kimliği bilinmeyen kişilerce, kurşun yağmuruna tutulmuştur. Dündar, olayı Maden'de emniyete başvurarak ilgililere duyurmuştur. Olayla ilgili olduklarından şüphelenen kişiler, önce karakola getirilmişlerse de daha sonra yapılan baskılar üzerine, serbest bırakılmışlardır.

★

TAVŞANLI'DA SÜRGÜN

Kütahya Tavşanlı Köyü İlkokulu Müdürü Ertuğrul Karasu, hiçbir gerekçe gösterilmeden, Tavşanlı'nın Kızılçukur Köyüne sürülmüştür.

★

İZMİT'TE YEDİ ÖĞRETMEN SÜRÜLDÜ

TÖB - DER İzmit Şubemizden bildirildiğine göre, yedi öğretmen İl Disiplin Kurulu kararıyla çeşitli yerlere sürülmüştür. Sürülen öğretmenler ve sürüldükleri yerler şöyledir:

Hüseyin Özer: İzmit Kurtuluş İlkokulundan Kullar Köyüne, **Süleyman Yazıcı:** İzmit Necatibey İlkokulundan Yuvacık Köyüne, **Hasan İmamoğlu, Ekrem Şentürk, Cafer Yılmaz, Fatma Yılmaz, Zekiye Soykan:** Yuvacık Köyünden Kandıra'nın çeşitli köylerine.

Bu yedi öğretmenden ilk ikisi TÖB - DER üyeleridir. Sürülen öbür beş öğretmenden üçü de sürülmeleri üzerine TÖB - DER'e üye olmuşlardır.

KIDEM İNDİRİMİ CEZASINA ÇARPTIRILDI

TÖB—DER Akhisar Şubemiz üyelerinden ve Gölmarmara Atatürk İlkokulu öğretmenlerinden Ertuğrul Ürmez, bir yıl kıdem indirimi cezasına çarptırılmıştır.

SARIGÖL'DE SÜRGÜN

TÖB—DER Sarıgöl Şubemiz üyelerinden ve Ahmetağa Köyü Öğretmeni İbrahim Tanrıkulu, hiçbir gerekçe gösterilmeden ve haksız olarak, Afşar Köyü Öğretmenliğine verilmiştir.

Gene Sarıgöl Çanakçı Köyü Öğretmeni Bedri Yavaş da Beyharmanı Köyü öğretmenliğine sürülmüştür.

PAMUKÇU'NUN ŞİİR KİTABINA ELKONULDU

TÖB—DER Şile Şubemiz Başkanı Ebubekir Pamukçu'nun, 1973 Haziran ayında yayınladığı «Mezarlığı Unutmak» adlı şiir kitabı hakkında adlî soruşturma açılmış ve kitaplara elkonulmuştur. Savcılık, hazırladığı, iddianamede, Pamukçu'nun sözkonusu kitaptaki şiirlerle «Komünizm propagandası yaptığını, kanun suç saydığı fiilleri övdüğünü, teşvik ettiğini ve kışkırtıcılık yaptığını» ileri sürmektedir.

İstanbul Savcılığının talimatı üzerine, 4.9.1973 günü Ebubekir Pamukçu'nun Şile Savcılığı tarafından ifadesi alınmıştır. 23.9.1973 günü Şile'de karakola çağrılan Pamukçu'nun ikinci kere sorgusu yapılmış ve bu sorgu sırasında kendisine şu sorular yöneltilmiştir:

Kitabı niçin ve nasıl bastırdın?

Satışını nasıl yaptın?

Daha sonra karakoldan çalıştığı köye götürülen Pamukçu'nun evinde arama yapılmış ve evinden bulunan 360 adet «Mezarlığı Unutmak» adlı kitabına elkonulmuştur.

Şile Savcılığı, Pamukçu hakkında hazırladığı dosyayı, 8.10.1973 tarihinde Şile Asliye Ceza Mahkemesine vermiştir. Mahkeme, görevsizlik kararı vererek dosyayı, Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesine göndermiştir. Savcı, Pamukçu'nun TCK'nunun 142/1-6 ve 312/2'nci maddelerine muhalefet ettiğini ileri sürmektedir.

ÖZER BİRBUÇUK YILA MAHKUM OLDU

TÖB—DER Hakkâri Çukurca Şubemiz üyelerinden Çukurca Ortaokulu Fen Bilgisi Öğretmeni Muzaffer Özer, İstanbul Eğitim Enstitüsünde öğrenci iken meydana gelen öğrenci olaylarına karıştığı iddiasıyla yargılandığı Kadıköy 2. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından, bir yıl altı aya mahkum edilmiştir. Özer, mahkûmiyetine yol açan olayı şöyle anlatmaktadır : **«İstanbul Eğitim Enstitüsünde öğrenci iken, Öğrenci Örgütünün sosyal çalışmalarını yönetiyordum. 1971 yılının 3 Mart günü saat 20.00'de oynatacağımız film için bilet kesiyordum. Bu sırada birkaç silâh sesi duyuldu. Okuldaki Ülkü Ocağı Başkanı Ömer Aras'ın yaralandığını öğrendik. Bunun üzerine de olay yerine gittim. Bacağından yaralanmış yerde yatıyordu. Etrafından büyükçe bir kalabalık vardı. Olayın nasıl olduğunu sorduk. Aras DEV—GENÇ'liler olduklarını söyleyen bilmediği kişilerle kavga ettiğini ve kendisini yaralayanları tanımadığını ve ortadan kaybolduklarını söyledi. Bir süre sonra polislerin beni aradığını öğrendim. O sıralarda oratam iyice karışıktı. Dayak atarlar diye önce polise teslim olmadım. Daha sonra polisler beni okuldan aldılar 2. Şubeye götürdüler. Bir hafta karakolda falakaya çekildim. Bütün dayağa rağmen suçlamayı kabul etmedim. Daha sonra beni 1. Şubeye götürdüler. Burada da yapılan baskıları kabul etmedim. Sıkıyönetime götürdüler. Sıkıyönetim dosyamı Kadıköy Adliyesine gönderdi. Ve mahkeme beni tutukladı. 21 Haziran 1971 tarihinde itirazım üzerine serbest bırakıldım. Daha sonra gıyaben olaya katıldığım ve silâh kullandığım iddiasıyla birbuçuk yıla makûm edildim. Karara Yargıtaya başvurarak itiraz ettim.»**

★

ALİ MAVİ HAKKÂRİ'DE MAHKEMEYE VERİLDİ VE SÜRÜLDÜ

TÖB—DER Çukurca Şubemiz üyelerinden ve Köprülü Köyü Öğretmeni Ali Mavi, «Kürtçülük ve komünizm propagandası yaptığı» iddiasıyla Hakkarî Ağır Ceza Mahkemesine verilmiş ve Çukurca'nın dağ köylerinden Kayalık Köyüne sürülmüştür. Mavi kıyılmasına yol açan olayları şöyle anlatmaktadır: **«1968 yılında Hakkâri'de bir köyde göreve başladım. Çıkar çevrelerinin hoşuna gitmediğim için iki yıl stajyerliğimi kaldırmadılar. Üçüncü yıl Çukurca merkezine atandım. İki yıl da burada çalıştım. İl dışına atanma isteğim dikkate alınmadı. Köprülü Köyü öğretmenliğine verildim. Tek sınıfı olan okulda üçlü öğretim yapıyordum, tek başıma bütün sınıfları okutmaktaydım. Bir gün müfettiş geldi. Sınıfıma dahi girmedi. Benim iyi bir öğretmen olmadığımı, komünistlik yaptığımı ve beni harcıyacağını söyledi. Ben de hakkımda verdiği rapora itiraz ettim. Yeniden bir başka müfettiş geldi, beni denetledi, olumlu rapor verdi. Bunun üzerine ilk müfettiş (M. Ali Kandemir) valiye bir rapor verdi ve benim maksatlı olarak beş yıldır Hakkâri'de kaldığımı, burada kürtçülük ve komünistlik propagandası yaptığımı ileri sürdü. Sayın vatandaşlarla ilişki kurarak aleyhimde kanıt toplamaya girişti. Bir yandan da görev yaptığım köydeki karakol komutanı beni valiliğe ihbar etti.**

16 Mart 1973 günü evimin etrafı güvenlik kuvvetlerince sarıldı. Teslim olmam istendi. Şaşırmıştım. Kapıyı açtım. Kaldığım yeri ve okulu aradılar. Bazı kitaplarımı alıp beni Çukurca'ya götürdüler. Karakola kapatıldım. Karakol komutanı bana maddî ve manevî baskı yaptı. Savcılığa gönderildim. Savcı sorgumu yaptı, serbest bıraktı. Elkonulan kitaplarımla birlikte hakkımda hazırlanan dosya Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesine gönderildi. İlk duruşmam, 19 Kasım 1973 tarihinde. Tutulmuş bir takım tanıklar benim kendilerine kürtçülük propagandası yaptığımı, okumaları için kitap ve evimde bulunan deneme şiirlerimden verdiğimi söylüyorlar.

Bunlardan başka, bir yıl kıdem indirimi cezası verildi. Ve Çukurca'nın Kayalık Köyüne sürüldüm.»

ÇUKURCA ŞUBEMİZE YAPILAN TERTİPLER

Yurdumuzun en ücra köşelerinden ve mahrumiyet bölgelerinden biri olan Hakkâri Çukurca TÖB—DER Şubemizden aldığımız bir rapora göre : Şubemize kurulduğu günden beri, Hakkâri Valisi Fehamettin Altun ve bazı kişiler tarafından sürekli baskılar yapılmaktadır. Özellikle İlköğretim Müfettişleri, TÖB—DER'li öğretmenlere hiçbir ciddi gerekçeye dayanmadan, olumsuz raporlar vermekteler. Hakkâri'de yasal sürelerini doldurdukları halde il dışındaki yerlere atamalarının yapılmasını engellemektedirler. Üyelerimiz bir köyden bir başka köye nakledilerek tedirgin edilmektedirler. İçişleri Bakanlığının öğretmenlerin izlenmesini istiyen «gizli» genelgesinden sonra, hemen bütün TÖB—DER'li üyelerin peşlerine ispiyonla takılmıştır.

Bütün bunlar yetmiyormuşçasına, Çukurca Şubemizin kapısı kimliği bilinmeyen kişilerce gizlice açılmış ve üye kayıt fişleri ile bazı kayıtlar çalınmıştır. Gene bu kimliği bilinmeyen kişiler, şubenin binasına gizlice girip üye kayıt defterinin arasına Molla Mustafa Barzani'nin resmini koymuşlar ve böylece şubemiz mensuplarını Kürtçülük yaptıklarını kanıtlamak istemişlerdir. Bütün bu tertipler ve baskılar karşısında tam bir titizlik ve dayanışma içinde olan Çukurca Şubemiz üyeleri, yılmadan mücadelelerini sürdürmeye kararlı olduklarını belirtmişlerdi

GAZİ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ ÖĞRENCİLERİ CUMHURBAŞKANINA BAŞVURDULAR

Sayın Cumhurbaşkanımız; bugün size, Atatürkün «Yeni nesli; Cumhuriyetin fedakâr muallim ve mürebbileri, sizler yetiştireceksiniz, yeni nesil. sizin eseriniz olacaktır. Eserin kıymeti, sizin maharetiniz ve fedakârlığınız derecesiyle mütenasip bulunacaktır. Cumhuriyet; fikren, ilmen, fennen, bedenen kuvvetli ve yüksek karakterli muhafızlar ister. Yeni nesli, bu vasıflar ve kaabiliyette yetiştirmek sizin elinizdedir. Seçkin vazifenizin ifasına kurdurduğu Gazi Eğitim Enstitüsü, Türkçe bölümünün. elli yıla yaklaşan mazisi içerisinde bugüne kadar görülmemiş bir uygulamanın kurbanları olarak, mazlum olarak, hakları yenmiş kişiler olarak sesleniyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımız; önce bölümümüze ait bazı genel durumları yüksek katınıza sunmak isteriz : 1972—73 ders yılında bölümümüze öğrenci alınmamış ve 1971—72 ders yılında alınan öğrencilerin mezun edilmeleriyle bölüm kaptanlmış olacaktır. Türkiye'nin bir numaralı vatandaşı olarak siz bunun ne demek olduğunu daha iyi anlarsınız. Bu uygulamanın yanlışlığı Atatürk'ün şu özlü deyişiyle kesinlik kazanmaktadır: «Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak muallimlerdir. Muallimden, mürebbiden mahrum bir millet henüz millet namını almak istidadını kazanmamıştır. Ona alelâde bir kütle denir, millet denmez. Bir kütle millet olabilmek için mutlaka mürebbilere, muallimlere muhtaçtır...» Sayın Cumhurbaşkanımız; bu bakış açısıyla, memleketimizde öğretmen yetiştiren yeni okullar açmak varken mevcut okulların kolunu kanadını kırmak bu memlekete yararlı olmak. diye nitelendirilemez sanırız.

Sayın Cumhurbaşkanımız; takdir buyurursunuz ki, öğrencilerin iyi ve güçlü yetişebilmesi için her dalda uzman öğretmenin bulunması gereklidir. Oysa, 1972—73 öğretim yılı başında öğretmenlerimizin önemli bir kısmı belirtilmeyen gerekçelerle başka yerlere gönderilmişlerdir. Bununla da yetinilmeyip ilk sömestr bitiminde de geriye kalan diğer önemli bir kısmı, çeşitli liselere, mecburi olarak tayin edilmişlerdir. Paragrafımızın ilk cümlesine dönecek olursak; uzman öğretmensiz bıraktırılan öğrencilerin karşılaşacağı durumları sıralamak gerekmez. Ne var ki, bu konuya değinince şöyle bir soruyle karşılaşırız: Memleketimizin şiddetle yetişkin eleman ve öğretmene ihtiyacı varken öğrenci kesimine reva görülen bu işlem, yurt severlik ve Atatürkçülükle bağdaşabilir mi?

Sayın Cumhurbaşknımız; şimdiye kadar bölümümüzde görev almış öğretmenlerin adlarını sıralarsak, bunların ,memleketimizin nadir aydınları, uzman kişileri ve değerli öğretmenleri oldukları görürüz. Bir anda hatırlayabildiklerimiz: Mustafa Nihat Özön, Kemal Demiray, Vasfi Mahir Kocatürk, Şükrü Kurgan, İbrahim Olgun vb. Bu öğretmenleri hatırlayamayışımızın nedeni : Okulumuz birkaç yıl sonra elli yıllık bir maziye sahip olacaktır. Bu mazi içerisinde çok yetenekli ve bilgili öğretmenler gelmiş, buna bağlı olarak da hiç bir zaman, değil öğrencilerin üçte ikisinin kalması, onda biri bile kalmamıştır. Çünkü, herbirisi öğrencilerinin başarısızlığından kendini sorumlu tutan milliyetçi kişilerdir. Sayın Cumhurbaşkanımız siz çok daha iyi bilirsiniz ki, bir ordunun başarızsığılından ilkin komutanı sorumlu tutulur. Ama bu sorumluluk, Cumhuriyetimizin 50. yılını yapacağımız ve bunu kıvançla kutlayacağımız bu yılda, bölümümüzde, öğrencilerin üçte ikisini sınıfta bırakabilecek derecede unutulmuştur. Elli yıldır görülmemiş bu sayıyı teşkil eden öğrenciler, elbette ki, kurban. mazlum ve hakları yenmiş kişilerdir.

Sayın Cumhurbaşkanımız; bölümümüzün genel durumuna ait bazı noktaları belirtmeye çalıştık. Bunların herbirisi sınıfta kalmamızı, giderek okulla ilişkimizin kesilmesini hazırlayan birer nedendir. Şimdi, öğretimyılı boyunca maruz kaldığımız bazı olaylara değinirsek, yanlış ve maksatlı bir uygulamanın yapılmış olduğu saptanır.

Sayın Cumhurbaşkanımız; öğretim yılına, boşalan derslerin yerine yeni öğretmen atanmadan başladı. Ancak, bölüm dersleri boş geçmedi; mevcut iki öğretmen bu dersleri doldurdu. İlk bakışta iyi bir hareket gibi görünmesine rağmen, hiçte iyi olmadığı, derslerin öğrenciyi kıymakta birer araç olarak kullanıldığı bugün kesinlikle ortaya çıkmıştır. Bu da gösterir ki, öğretmenler belirli bir misyonla okulumuza atanmıştır. Amaçları, kendi düşüncelerine ters düşen yani Atatürkçü öğrencileri okuma olanağından yoksun bırakmaktır. Bu iddiamız dün ispatlanamazdı. Oysa bugün ortaya koydukları uygulamayla iddiamız kendiliğinden ispatlanmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanımız; öğrenim yılı içerisinde sık sık Atatürkün kurmuş olduğu kurumlara karşı, aleyhte konuşmalar yapılmış, Atatürkçü gençler tahrik edilmeye çalışılmıştır. Sözgelimi, hemen her gün Türk Dil Kurumuna karşı küçültücü tavır takınılmıştır. Bu kurumu Atatürk'ün kurduğu söylendiğinde de, «Ben Atatürkçülüğün arkasında ne gizli olduğunu bildiğim için Atatürkçü değilim» demiştir.. Bununla da yetinilmeyip neci olduklarını ve niteliklerini 12 Mart Muhtırasından sonra kapatılan ve Atatürk ilkelerine karşı olduğu bir raporla saptanan 1000 Temel Eser dizisini övmekle ve öğrencileri bu eserleri almaya zorlamakla, belirtmektedirler.

Sayın Cumhurbaşkanımız; öğrencileri gruplara ayırmak ve değerlendirmeyi buna göre yapmak bir öğretmene yakışır davranış değildir sanırız. Ve

öğrencileri, «Divan Edebiyatından küçük insanlar anlayamaz», «Divan Edebiyatını sevmeyen komünisttir». gibi yargılar altında tutmak. öğreticilik, öğreteceğini sempatik göstermek ve öğretmen olmakla bağdaşmayan bir davranıştır.

Sayın Cumhurbaşkanımız; sene içinde işlenmiyen ve müfredat dışı konular sınavlarda sorulmuş ve ders verilen kitabın adı öğrencilerden saklanmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanımız; bazı kimseler yüksek katınıza, derdimizi dökmemizi «sınıfta kalmış birkaç çocuğun saçmalıkları» olarak nitelendirilebilir. Bunun böyle olmadığını, elli dokuz kişilik bir bölümde üçte iki çoğunluğun başarısız gösterilmesi ispatlar. Bir de şu var : Geçen, 1971-72 ders yılında aynı öğrenciler, aynı öğretmenlerden yüzde yüz başarı göstermişlerdir. Bu sene ise bu öğretmenler, kendi başlarına kaldıkları ve istedikleri gibi ders verdikleri halde başarısızlığın üçte iki olması düşündürücüdür.

Sayın Cumhurbaşkanımız; öğrencilerine önce öğretmeyi ilke edinmiş bir öğretmenin, not verirken gurur ve güvenle değerlendirmeye başlaması yerine, yukarıda sıraladığımız düşüncelere sahip olması, öğrenciler arasında ikilik yaratması ve sınava giren öğrencilerin üçte ikisini başarısız gösterip büyük bir çoğunluğa hızla (1) ve (2) numara vermesi milliyetçilik ve yurtseverlikle adlandırılamaz.

Sayın Cumhurbaşkanımız; bu uygulamanın kasıtlı olduğundan durdurulmasını. gerçek hakkımızın iadesini, öğretime başladığımızda da yeniden böyle kötü bir duruma düşmemek için, gerçek Atatürkçü öğretmenlerin bölüme yeniden atanmasını ve bu durumların kontrol edilmesini yüksek katınızdan diliyorum.

Saygılarımızla.

Gazi Eğitim Enstitüsü
Türkçe Bölümü
Güz Dönemi
Başarısız Gösterilen Öğrencileri

Mehmet Ali Dilenç, Hüseyin Begloran, Nâzım Özbek, İbrahim Ertem, Süleyman Kavuncuoğlu, Metin Gür, Vaner Alkoç, Süreyya Yurtsever, Lütfiye Aygen, Ayşe Seval, Gülderen Polat, Mehmet Bekâr, Doğan Tanyeri, Dinçer Korman, Ali Rıza Baysal, Erdem Durak, Muhittin Bilgin, İsmail Özdemir, Sezan Sarı, Recep Zümrüt, Ahmet Voyvada, Sezai Azsezer, Namık Kanat, Kerametin Fitil, Şükran Vurgun.

DİYARBAKIR EĞİTİM ENSTİTÜSÜNDE KIYIM

Bir yandan yurtsever, Atatürkçü, devrimci öğretmenler kıyılırken, bir yandan da çeşitli öğretmen yetiştiren okullardaki öğrenciler anti-demokratik yönetmelik maddeleri ve gerici, faşizan okul yöneticileri tarafından kıyılmaktadır. Örgütlenme olanakları da ellerinden alındığı için bu öğretmen adayları son iki buçuk yıl içinde uğradıkları haksızlıkları ve kıyımları tam olarak kamu oyuna duyuramamışlardır. Öğretmen okullarının başlarına getirilmiş bulunan ilerici öğrenci düşmanı kişiler ve bu okullardaki kilit noktaları tutan partizan öğretmenler, öğrencilerin düşüncelerinden dolayı istikballeriyle oynamışlar, bir kısmını ihbar edip cezaevlerine gönderirken, bir kısmını da sudan bahanelerle ya da bir neden bile göstermeden çeşitli cezalara çarptırmışlardır. Yoksul halk çocukları olan yüzlerce öğretmen okulu öğrencisi, böylece daha mesleğe girmeden kıyılmışlar, okuma olanağından yoksun kalmışlardır.

Son olarak Diyarbakır Eğitim Enstitüsünden Eğitim Enstitüleri Yönetmeliğinin 72. maddesine dayanılarak yedi öğrenci atılmıştır. Bu anti-demokratik madde aynen şöyledir: **«Umumi durum itibariyle mezun olduktan sonra tayini gereken görevi yapacak vasıfta bulunmadığı, ilgili bölüm öğretmenler kurulunca tesbit olunan öğrenci enstitüden çıkartılır.»**

Diyarbakır Eğitim Enstitüsünden atılan bu öğrencilerin adları şöyledir :

1. **Ramiz Çelik** : 2. sınıfta. Sıkıyönetime ihbar edildi, dört ay sıkıyönetimde tutuklu kaldı.
2. **Ümit Demiralp** : 2. sınıfta, sıkıyönetime ihbar edildi, iki ay sıkıyönetimde tutuklu kaldı.
3. **Kenan Yiğit** : 2. sınıfta öğrenci, sıkıyönetime ihbar edildi, bir ay sıkıyönetimde tutuklu kaldı.
4. **İsmail Yıldırım** : 2. sınıfta.
5. **Zekâi Yüksel** : 2. sınıfta.
6. **Erol Müjde** : 2. sınıfta.
7. **Fevzi Karadeniz** : 3. sınıfta.

Diyarbakır Eğitim Enstitüsünden 1972-1973 ders yılında mezun olan 12 öğrenciye de kura çektirilmemiş ve atamaları yapılmamıştır. Bu öğrenciler Danıstaya başvurmuşlardır.

BOLU LİSESİ'NDEN ALTI ÖĞRENCİ SÜRÜLDÜ

Bolu'da «DEV—LİS» adlı gizli örgüt kurdukları iddiasıyla bazı öğretmenlerle birlikte İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesinde yargılanan İbrahim Oflaz, Okan Mekik, Niyazi Güler, Emrullah Dilliöğlu, Necdet Akay ve Mustafa Başaslan adlı öğrenciler mecburi tasdikname ile çeşitli liselere sürülmüşlerdir.

Aynı dava sanıklarından TÖB-DER Bolu şubemiz üyelerinden Abdullah Çetinkaya adlı ilkokul öğretmeni de öğretmenlikten istifa ederek işçi olarak Almanya'ya gitmiştir.

Gene aynı davada, Bolu Lisesi yöneticilerinin bütün baskılarına rağmen tanıklık yapan Bolu Vali Yardımcısının kızı Canan Katipoğlu da güz dönemi sınavlarında tasdikname almak zorunda bırakılmıştır.

GENİŞ KAPSAMLI GENEL AF ÇIKARILMALIDIR

Ankara'da yayınlanan Barış Gazetesi-ın af konusunda açmış olduğu ankete 'ÖB - DER Genel Başkanımız Ali Bozkurt'-ın vermiş olduğu yanıtı aynen aşağıya alı-'oruz :

«Barış Gazetesine,

Gazetenizin, çıkarılması düşünülen ge-ıel afla ilgili sorularına cevaplarımı bildiri-'orum :

I — Geniş kapsamlı bir genel affın top-ımsal, ekonomik, siyasal ve psikolojik önlerden ülkemize yararlı olacağına inanı-orum. Suçların ve özellikle siyasal nitelik-eki suçların kökeni toplumun ekonomik ve osyal yapısındaki düzensizliklerde, hak-ızlıklarda aranmalıdır. Bu düzensizlikler e haksızlıklar ortadan kaldırılmadıkça, iderilmedikçe bunların sonucu olan huzur-uzluk ortamının da sona ereceğini düşün-ıek ve beklemek mümkün değildir. Bu açı-an, geçtiğimiz dönemde ortaya çıkan ve asalara göre suç sayılan eylemlerin bir ge-ıel affın kapsamı içine alınması toplumu-ıuzda adaleti sağlayacak ve ulusça bek-ediğimiz huzur ortamının gerçekleşmesine ardımcı olacaktır.

2 — Genel affın olumsuz bir yönünü gö-emiyorum. Her ne kadar bazı çevrelerce yasal suçlar yanında adi suçların da af-edilmesinin sakıncalı olduğu ileri sürül-ıekte ise de bu düşünceyi yerinde bulmu-orum. Kuşkusuz, çıkarılacak genel bir af-ı siyasi suçlara öncelik tanınması doğru ve haklı bir tutumdur. Ancak adi suçlar da siyasi suçlar gibi toplumdaki sosyal ve ekonomik bozukluklar ve dengesizliklerin bir ürünü olduğundan bunların da af kapsamına alınması eşitlik ilkesi bakımından yerinde olacaktır.

3 — Genel bir afta öncelik düşünce suçlarına, siyasi suçlara ve disiplin suçlarına tanınmalıdır. Çağdaş düşünceden nasibini almış bir insan için fikir suçu diye bir suç söz konusu olamaz. Bugün ülkemizde, insanların düşüncelerini suç sayan zihniyet sahiplerini çağdaş düşünceli saymaya olanak yoktur. Uygar ülkelerde düşünce suçu diye bir suç kabul edilmemektedir. Çağdaş uygarlık yolunda olduğunu her fırsatta ileri süren bir ülke için düşünceyi suçlamak bir çelişki değil midir? Dünyanın bu denli küçüldüğü, ulaşım ve haberleşme araçlarının hızla geliştiği bir dönemde bu çelişkinin görülmemesi, anlaşılmaması mümkün değildir.

Geçtiğimiz dönemde öğretmenler haksız suçlamalar yanında türlü tertiplere dayalı disiplin cezalarınında bütün hukuksal ve idari sonuçları ile birlikte affın kapsamı içine alınması yapılan haksızlıkları gidermeye yardımcı olacaktır.

Büyük Önder Atatürk Cumhuriyetin onuncu yılında cumhuriyete karşı çıkan kimseleri ve tüm siyasi suçluları affetmiştir. O'nun insan sevgisi ve hoşgörüsü çıkarılacak genel afta bir örnek ve ilham kaynağı olmalıdır.» 7.11.1973

YEDİTEPE

AYLIK SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ

Nurosmaniye, Mengene Sok.
Yeni Han No. : 21
İSTANBUL

DİSK DERGİSİ

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Aylık Kültür ve Siyaset Dergisi
İsteme Adresi : Uluğ Han 64/4
Barbaros Bulvarı

Beşiktaş/İstanbul

Not : Disk Dergisi para ile satılmaz, isteyenlerin yukarıdaki adrese başvurmaları duyurulur.

Üniversitelere Giriş Sınavsız Olmalıdır

Ankara'da yayınlanan «Yeni Halkçı» gazetesinin üniversitelere giriş konusundaki sorularına Genel Başkanımız Ali Bozkurt'un verdiği yanıtları aşağıya alıyoruz:

«■ Üniversitelere giriş sınavsız olmalıdır. Herkesin dilediği fakülte ve yüksek okula girebilmesi, tüm eğitim sisteminin yeniden gözden geçirilmesine ve eğitim alanında ileri ve köklü önlemler alınmasına bağlıdır.

Türkiye'de eğitim sorunu ve eğitim çıkmazı, öbür sorunlardan soyutlanamaz ve onların bir parçasıdır. Yüksek öğretim alanındaki güçlükler ve çıkmaz da genel olarak bozuk eğitim düzeninin bir parçasıdır. Bu bakımdan, genel olarak Türkiye'nin sorunları ve bunlardan biri olan eğitim sorunu tümüyle çözüme kavuşturulmadıkça, yüksek öğretim sorunu da çözümlenemez.

Öte yandan bu amacın gerçekleşmesi için ön plânda ikili öğretime gidilmesi, yeteri kadar üniversite açılması, öğretim üyesi yetiştirilmesi araç ve gerecin sağlanmasından sonra da olağan öğretime geçilmesi zorunludur.

■ Bu yasa, ülkemizin yüksek öğretim sorunlarına bir çözüm getirmemiş, tam tersine bu sorunları daha da çıkmaza sokmuştur.

Getirdiği çeşitli adlar altındaki kontrol kurullarıyla üniversite özerkliğini ve bilim özgürlüğünü ortadan kaldırırken, üniversite öğretim üyeleri ve üniversite öğrencilerini birer robot haline sokmak amacını gütmektedir. Bu yasa gerçekte çok ince hesaplar içinde hazırlanmıştır. Paralı yüksek öğretimi de getirerek egemen sınıfların çocuklarına bir imtiyaz veren bu yasa, zaten üniversitelere girme olanakları sınırlı olan yoksul halk çocuklarına, işçi—köylü çocuklarına, dar gelirli vatandaşlara üniversite kapılarını büsbütün kapatmaktadır.

■ Çalışma Bakanlığının bu projesini tutarlı olmaktan uzak, soruna çözüm bulamamanın, bulmak istememenin bir kanıtı olarak görüyoruz. Bu proje, sosyal devlet anlayışı ile de bağdaşmayan ve halkımızın en genç ve dinamik unsurlarını yani gençliği ciddiye almamak anlamına gelen hazin bir tutumun örneğidir.

Gerçekte egemen güçler, entellektüel işsizlikten ve bunun yaratacağı tehditten, direnmelerden korkmaktadır. Bu proje aynı zamanda bunun da bir belirtisidir. Belirli bir eğitimden geçmiş olan insanları yönetmek ve gerçek olmayan çözüm yollarıyla tatmin etmek daha da güçtür. Üniversiteye giremiyen öğrencilerin dış ülkelere işçi olarak gönderilmek istenmesi, onların yaratacakları problemleri ortadan kaldırma amacını da gütmektedir. Ancak bu tip sözüm ona soruna çözüm bulma hesapları ne zamana kadar sürecektir? Kapitalizmin genel güçlükleri ve bunalımları bu hesapların uzun süreli önlemler olmasını engellemektedir. Ayrıca sadece bu yıl üniversitelere giremiyen seksen bin civarındaki genç insanın ne kadarı dış ülkelere işçi olarak ihraç edilebilecektir? Bu üzerinde durulmaya değer bir konudur.

Biz, kendi ulusunun insanlarına yurt içinde iş bulamayan, yüksek öğrenim çağındaki gençlerine okul bulamayıp onları yurt dışına işçi olarak göndermeyi hesaplayanların bu davranışını yurt ve halkımızın çıkarlarıyla bağdaştıramıyoruz. Ve bunu planlayıp hesaplayanlar bu davranışların kendileri hesabına utanılacak bir davranış olarak görüyoruz.

TÖB - DER'DEN ÖDEMELİ OLARAK EDİNEBİLECEĞİNİZ KİTAPLAR

1. Büyük Eğitim Mitingi : 5.00 TL.
2. Büyük Eğitim Yürüyüşü : 2,5 TL.
3. İlk İki Yılda TÖS : 2,5 TL.
4. Öğretmen Hukuk Rehberi : 2,5 TL.
5. T.C. Anayasası (1961) 1.00 TL.
6. Öğretmenin Uyandırma Görevi : 0.5 TL.
7. Sendika ve Grev : 0,5 TL.
8. Türk Halkının Beslenme Sorunu : 0,5 TL.
9. Toprak ve Tarım Sorunu : 0,5 TL.
10. Dünya Olayları ve Dış Politika : 0,5 TL.
11. Kredi Yağması : 0,5 TL.
12. Montaj Sanayii : 0,5 TL.
13. Savunma Stratejisi ve Ulusal Ordu : 0,5 TL.
14. Türkiye'de Eğitim Çıkmazı ve Öğretmenlerin Savaşı : 0,5 TL.

Türkiyenin Geri Kalış Nedenleri Ve Tanzimat (*)

Hamdi KONUR

Toplum içinde öğretmen ve sorumluluğu
Geri kalmışlık sorunu üzerine
Gelişmiş ülke olmanın şartları
Osmanlı toplumunda geri kalmışlığın başlıca nedeni
1838 Ticaret Andlaşması ve
Tanzimatı Hayriye Dönemi
Aydın bürokrat unsurların topluma ters düşmesi

oplum içinde Öğretmen ve Sorumluluğu

Öğretmen karanlığa karşı savaşan ve sürekli mücaıle içinde bulunan insandır. Bundan dolayıdır ki, karanlardan yarar uman ve bundan yararlanarak toplumu datmaya yeltenen herkes ve özellikle bugüne kadar tağı bulunduğumuz ve örneklerini gördüğümüz sınıf ve bakalar öğretmeni düşman görmüş ve öğretmene karşı işmanca bir davranış içine girmiştir.

Öğretmenin sosyal mücadele içinde bulunmasının şlıca nedeni de budur. Daha açık bir anlatışla, öğretenin sosyal mücadele içerisinde olması, öğretmenlik esleğinin zorunlu bir niteliğidir. İstese de istemese de, retmenlik yaptığı sürece bu niteliğinden kurtulma imnına sahip olamaz.

Bu durumda, ABC öğretmekle yetinecek pasif bir retmen düşünülemez. Böyle bir iddia, öğretmenlik mesğinin esprisini kavramamaktan gelir.

Demek ki, öğretmenin, toplum içindeki aktif tutumu, leceğin kuşaklarını yetiştirmedeki yöntemi, kendi ülkeıdeki maddî kaynaklara sahip çıkması ve öğrencilerine nun yolu ve yöntemini öğretmesi, tümü ile bu kaynakı kendi toplumunun yararı açısından düşündürmeğe lışması, mesleğinin kaçılmaz bir gereğidir.

Sanırım öğretmen, mesleğini bu bilinçle değerlendirk ve görevini bu bilinç doğrultusunda yerine getirmek undadır. Bunu yaparken de karşılaştığı ve karşılaşağı engelleri aşma yeteneğinde olması şarttır.

Üstelik bizim ülkemiz geri kalmış ve halkı yoksul akılmış bir ülkedir. Bu durum, öğretmenin görevini ıa da zorlaştırır. Kendisi bilir ki, geri kalmışlık tarihbir olaydır. Yani geçicidir. Hiçbir ulus, hiçbir topn, doğduğundan beri geri kalmış ve sonuna kadar da i kalacak değildir. O da bundan kurtulmanın yollaı araştırmaya ve bu uğurda çaba göstermeğe, bunun ve yöntemlerini yetiştirdiği ve yetiştireceği kuşaklara etmeğe mecburdur. Ve bundan sorumludur. Öğretme, toplumun aktif unsurları arasında yer alması da buan gelmektedir.

ri Kalmışlık Sorunu

Geri kalmışlık. sosyal evrim dinamizminden, yani l gelişmenin maddî faktörlerinden yoksun kalmamızın bir sonucudur. Toplumlarda gelişmenin dinamik gücü, toplumun geçimini sağlayan, yaşamını kolaylaştıran maddî kaynaklarla, onları yararlı hale getiren yardımcı mekanik araçlar ve bu araçları kullanan, onlardan yararlanmayı başaran emek, yani insan unsurudur. Bütün bunların içinde, sosyal gelişmeyi tayin edici, başlıca faktör insandır. Ama, insanı tek başına, doğa dışında bir varlık olarak ne düşünebiliriz ve ne de onu kendisini çevreleyen maddî dünya ile olan dialektik ilişkiler dışında ele alabiliriz. İnsan, kendisini çevreleyen maddî dünya ile vardır. Ve bu maddî dünya ile kendisi arasındaki ilişkiler, karşılıklı etkilerin dialektik süreci içinde seyreder.

İnsanla doğa birbirini karşılıklı olarak etkiler. Bu etkileme ve etkilenme dialektik bir süreç içinde oluşur. Bir başka deyişle, insan yaşamı uğruna doğa ile mücadeleye girişmesinde kendisinin doğaya, doğanın da kendisine etki yapması demek olan bir kuvvet aktarması olur.

Mücadele, bir çelişkinin çözülmesi uğruna girişilen uğraşı demektir. Bu uğraşı, insanın kendi yaşamını sürdürmeğe yarayacak olan ürünü elde etmesiyle çözümlenir. Yani, kendisini çevreleyen maddî dünya ile kendisi arasındaki mücadele, üretici güçlerde meydana gelen, doğayı yenmede üstünlük sağlama doğrultusunda bir değişiklik olmasiyle çözümlenir. Ama, maddî dünya ile insan arasındaki mücadele bitmiş değildir. Bu yeni aşamanın, kendi şartları içinde, ayni mücadele eskisinden farklı ve eskisinden üstün üretici güçlerle sürmektedir. Ve ilk süreç böylesine aşamalarla sürer gider. Fakat sürüp giderken, eski üretimin belirlediği ilişkilerin yeni üretim güçleri ile uyumluluk sağlaması uğruna da bir mücadele sürmektedir. Eski üretim ilişkisi, yeni üretici güçlerin gelişmesini frenlemeğe uğraşır. Fakat başarı sağlayamaz, ancak geciktirilebilir. Üretici güçlerin gelişmesi, eski üretim ilişkilerini kendisiyle uyumlu hale getirerek gelişme doğrultusunda yoluna devam eder.

Üretim ilişkilerinin bir adı da ekonomik temeldir. Her toplum, kendi ekonomik temeline göre kurumlaşır. Ekonomik temel değişince yeni bir ekonomik temel kendisine uygun kurumları da beraberinde getirmek ister. Bu yüzden, yeni ekonomik temel, yani yeni üretim ilişkisiyle eski ekonomik temelin kurumları arasında bir çekişme başlar. Bu çekişme de, eski kurumların, yenileşmesiyle, yani eski kurumların yeni üretim ilişkilerine uymasiyle sonuçlanır.

Yukarıda «insanla doğa birbirini karşılıklı olarak etkiler. Bu etkileme ve etkilenme dialektik bir süreç içinde oluşur» demekten maksat budur.

Bütün bu söylediklerimiz bir oluşun sürecini açıklar. Kısaca söylenmesi gereken, sosyal evrimi, belirleyen sosyal üretici güçlerin gelişmesidir. Yukarıda yaptığımız açıklama bu gelişmenin dialektik süreçlerini işaretler.

Gelişmiş Ülke Olmanın Şartları

Ülkemizde, bugüne kadar daima, geri kalmışlığın göstergeleri üzerinde durulmuştur. Bunun dış etkilerini

esas unsurmuş gibi kabul etmekle önemli hatalar içine düşüldü. Bu durum, bizim karanlıkta kalmamız ve şartlandırılmamızdan ileri geliyordu. Bugünkü bilinç aşamamız bizleri, doğruları saptamak ve doğruymuş gibi öğretilenleri yeniden gözden geçirmekle karşı karşıya bırakmıştır. Geri kalmışlık hakkındaki öğreti ve bundan kurtuluş yolları da söz konusu «yanlış şartlanmalar» arasındadır.

Gelişmiş ülkelerin gelişme şartları üzerinde yeni bir açıdan tartışma zorunluluğu, bugün her zamankinden daha kaçınılmazdır. Sürekli yenilgilerin, sürekli yerinde saymanların ve ayni şeyleri tekrar ederek kısır döngü içinde bocalamaların mutlaka bir nedeni elbette vardır.

Bütün toplumlarda olduğu gibi. Osmanlı İmparatorluğunda da, geri kalmışlık kendi içsel evrimiyle ilgilidir.

Bir motoru işleten dinamosudur. Dinamonun işlemesine bağlı ayrıntılı organlar, kendiliklerinden hareket edemezler. Sosyal evrimlerde de durum aynıdır. Gerçi, organlariyle dinamo arasında birbirlerine karşı bağımlılıkları vardır. Fakat, her ne şekilde ve her ne durumda olurlarsa olsunlar, kütleye ilk hareketi veren ve ona süreklilik kazandıran dinamosudur.

Sosyal evrimlerde dinamo görevini sosyal üretici güçler yüklenmişlerdir. Üretici güçlerin hem görevini ve hem de onların neler olduğunu hepimiz biliriz. Fakat, olayların çözümlemelerini yaparken ve bu benzeri kavramlar pek eğreti dökülür ağızlarımızdan. Konuşmalarımızda şematizme kaçmak kolay gelir bize. Onları, yani üretici güçleri de geliştirecek şartların olabileceği, olması gerektiği aklımıza gelmez. Onları da etkileri altında tutabilecek faktörlerin bulunabileceğini düşünemeyiz. Ya da düşünmek istemeyiz. Kavramların şematik kalması biraz da yetersizliğimizden gelir. Sanırız, bu eksikliğimiz bizleri, olayları değerlendirmede çok sınırlı bırakmıştır. Örneğin, Osmanlı İmparatorluğunun geri kalmışlığını kapitülasyonlarla, emperyalist baskılarla açıklamaya çalışmamız gibi... Oysa bunlar, önce birer «sonuç» tur. İçsel evrim dinamizminden yoksunluğun sonucu.

Geri kalış sebepleri arasında elbette onların da rolleri vardır. Özellikle inisyatif, o gibi yeni faktörlerin eline geçince etki unsuru tamamen onlardan ibaretmiş gibi görünür. Burada tartışma konusu yapmak istemediğimiz için bazı mütearifeler üzerinde durmayı uygun bulmuyoruz. Ama, bunlara değinmeden de geçemiyeceğimiz doğal sayılsın. Sadece bir örnek vermekle yetinelim: «Geri bıraktırılmış Türkiye.. Dinsel faktörlerle geri kalmışlık» vb. gibi.

Sosyal evrim dinamizmi işlemez hale gelince, bir yan etki sosyal yapıya derhal baskısını yapar ve kısa bir sürede inisyatifi yüklenerek, sosyal evrime etkisi oranında dinamik bir faktör rolünü üzerine alır. Nitekim, bizde de, kapitülasyonları kastederek «Geri bıraktırılmış Türkiye» kavramını yaratmak buradan geliyor. Oysa, kapitülasyonlar ve ona bağlı ticarî ilişkiler, toplumsal evrim dinamizminin oluşamayışının br sonucudur. Ama bir defa da onun yerini alınca. gerçekten sosyal evrim dinamizminin oluşamaması için ellerinden geleni yaparlar. O anda inisyatif onların (dış etkilerin) elindedir. Aslında ise bunlar sosyal evrimin gelişme dinamizmi değil, sosyal evrimin yan etkenleridir. Din konusu da böyledir. Dünyevî faktörler silinip etkisiz bir hale gelince, uhrevî etkiler derhal onun yerine geçer ve yarattığı umut sayesinde, toplumsal evrimde ağırlığını hissettirirler.

Şimdi, bu olayları kendi tarihimizin bir bölümünde izleyelim. Örnek olarak Osmanlı İmparatorluğunun feodal dönemini alıyoruz.

Genel olarak feodal toplumların statik (duragan) bir yapıları vardır. Bu nitelik, tekniğin basitliğinden, üretimin bölgesel yetersizliğinden yani, ekonominin kapalı ekonomi oluşundan, pazar ekonomisine dönüşememesi ve nüfus patlamaları gibi nedenlerden gelmektedir. Feodalitenin kendine özgü statik yapısını böylesine faktörler şartlandırmaktadır.

Kapitalizm öncesi döneme gelinceye kadar, Batı ile Osmanlı devletinin ekonomik düzeyi atbaşı gidiyordu. Hatta, Doğunun Batıya bakarak bir üstünlüğü bile söz konusudur. Fakat bir süre sonra, Batı, 16. yüzyıllarda feodaliteden kapitalist öncesi üretim aşamasına ulaştığı halde Doğu, maalesef gittikçe kötüye gitmekte. battıkça batmaktadır.

Bu durumda, batı ile doğuyu üretici güçler ve genel ekonomik yapı bakımlarından karşılaştırdığımızda, oldukça önemli farklılıklar görüyoruz. Bu farklılık kapalı ekonominin nitelik değiştirmesinden gelmektedir. Bu da, doğrudan doğruya verimin artışıyle ilgili. Yani artı - ürünü bizzat yaratan mekanik güç ve genişleyen, yeni boyutla kazanan artı - ürün ve üretim kaynaklariyle birlikte eme ğin kavuştuğu yeni bir nitelik aşaması demektir. İç evrim dinamizmiyle doğrudan doğruya ilgili olan onu şartlandıran bu niteliktir. Ama, bu demek değildir ki, ticare faktörü artı - üründen geri plana itilmiştir. Tam tersine ikisi birbirini şartlandırır, ikisi birbirinin yaratıcısıdır Batı da feodaller arası rekabet ürün artışını hızla tahrik etmektedir. Bu, üretici güçlerin gelişmesini sürekli olarak teşvik eden bir faktör anlamı içerir. Yerine. başka bir üretim biçiminde, başka bir faktör konuluncaya kadar «rekabet» unsuru teşvik edici rolünü sürdürecektir. Nitekim bu unsur, kapitalist dönemde de geçerli olmuştur.

Feodaller arası rekabetin tahrikiyle gittikçe büyüyen ve ayni nitelikten paraya dönüşen artı - ürün, bu gelişmesini mekanize olan emeğe borçludur. Bu demektir ki, üretici güçlerde bir nitelik değişmesi olmuştur. Bizim, ticarî genişlemeyle, üretici güçlerin gelişmesi sonucu meydana gelen artı - ürünün birbirine bağımlı, birbirini tamamlayıcı bir ilişkiye sahip olduklarını ve bunun da ekonominin büyümesi anlamına geldiğini söylememiz bunlardan ötürüdür. Bu aşama, ayni zamanda sosyal iş bölümlerinin geliştiği aşamadır da. Bu süreç, aynı zamanda, sosyal evrimin de sürecidir.

Burada şöyle bir soru akla gelebilir: **OSMANLI İMPARATORLUĞU NEDEN BU AŞAMALARA ULAŞAMAMIŞTIR?**

Aslında imparatorluğun sun'i olan gelir kaynaklarının kurumasını bir yana bırakalım. Ve konuya şöyle bir soru ile girelim: 16. yüzyıla kadar ayni paralelde bulunan İmparatorluk neden kendi içsel dinamizmini oluşturarak Batıya ayak uydurmakta geri kalmıştır?

Osmanlı imparatorluğunun geri kalışındaki başlıca faktör ekonomisinin askerî nitelikte tekelci, ya da, bazı-

rının dediği gibi devletçi oluşundadır. Bunun yanında bunun bir sonucu olarak ticarî alan, mesafe bakımından sınırlıdır. Bir taraftan askerî tekelci nitelik, bir taraftan iç gümrük vergileri, hem ticarî işlemleri ve hem tekelciliğinden dolayı ihtiyaçların sınırlı tutulmasına neden olmuştur. Ekonomi teşvik edici niteliklerinden yoksundur. Tekelciliğinden dolayı ihtiyaçların ve üretimin büyüme bakımından sınırlı kalışı, üretici güçlerin de dar kalıplar ve belli sınırlar içinde kalmasına sebep olmaktadır. Ayni nedenler, sosyal işbölümünün gelişmesini de engellemektedir.

Böylece, imparatorluğun feodal yapısındaki tekelci niteliği, onun kurulu kalıplar içerisinde statik kalmasının nedeni olmuştur. Ve bütün bunların sonucu olarak imparatorluk ekonomisi iç pazarlarda da, dış pazarlarda da açılma olanağı bulamamış, üretim ve üretici güçler belli kalıplar içinde devam ettirmiş ve bu nedenlerle de sosyal devrim, içsel dinamizmden yoksun kalmıştır.

İşte, kapitalizme geçemeyişimizin de, dış faktörlerin baskısıyle geri kalmamızın da nedenleri burada düğümlenmektedir. Açık ifadesiyle, ya da başka bir deyişle, imparatorluk, kendi yönetiminde, önce devlet tekelciliği ve pazar darlığı ile teşvik edici rekabet şartlarını ölü noktada bırakmış; sonra, askerî baskılara dayanarak, sosyal durgunluğu, faktörleriyle birlikte sürdürmeyi bir kurtuluş yolu sanmış ve bunların sonunda da kendi kendisini kısır döngünün çıkmazına sokmuştur.

Batı kapitalizmi ise, kendi içinde oluşturduğu içsel devrim dinamizmi sayesinde, ticarî sirkülasyonu tek yanlı işleterek imparatorluğun dışa bağımlılık şartlarını yaratmış ve sürdürmüştür.

Böylece batıdaki içsel devrim dinamizmi, bizde yapısal durgunluğun nedeni olmuştur. Batıda görülen bu devrim serflerin dağılmasına, feodalitenin yıkılışıyle, o ana kadar biriken serveti sanayie yatırarak kapitalist öncesi ekonominin kuruluşuna temel olurken; yine ayni faktör olan Batıdaki devrim, doğudaki reayanın da dağılmasının nedeni olmuş ve fakat Batıdaki feodalitenin yıkılışına karşılık, bizde yepyeni ve eskisinden daha canavar, neslî günümüze kadar sürecek olan bir feodalitenin doğmasında temel faktör olmuştur. Bu aynı merkezden çıkan birbirinden çok farklı iki tür sonucun temelinde de mekanize emeğin yarattığı artı-ürün vardır. Batı kapitalizminin, kapitülasyonlardan yararlanarak doğuyu yarı sömürge haline getirmesi böylesine bir devrim aşamasından ve böylesine bir devrim sürecinden sonra olmuştur. Doğudaki ilinsel kurumların hegemonyası da, ancak Osmanlı İmparatorluğunun yarı sömürge şartları içinde merkezî otoritenin yıkılmasına paralel olarak kurulacaktır.

Bu söylediklerimiz, yaklaşık olarak 16. yüzyıllardan başlayarak 19. yüzyıl başlarına kadar uzanan gelişme sürecinin panoramasıdır. Giderek «TANZİMAT-I HAYRİYE» dediğimiz devirle sonuçlanacak, Tanzimat-ı Hayriye Fermanları ise, bu sonucun vesikaya bağlanmasının ve bir «YARI SÖMÜRGE» oluş tarihinin tescili olacaktır.

TANZİMAT HAREKETİ VE 1838 TİCARET ANDLAŞMASI

Bu tarihsel hareketin adına ister «Tanzimat» diyelim, ister «Islahat»... Özünde herhangi bir farklılık yoktur. Yani, kullanmakta olduğumuz deyimlerin arasında anlam bakımından hiçbir fark yoktur. Ama, hareketin kendisi didiklenip, kendisini oluşturan faktörler gün ışığına çıkarılınca, deyimin özündeki anlam ile, kullanılışındaki amaç tam bir farklılık ve hatta, tam tersine bir anlam gösterecektir. O takdirde diyeceğiz ki, farklılık sözcüğe verilen anlamda değil, bu farklılık sözcüğün kullanılış biçimindedir. Sözcük, «Tanzim» kökünden gelir. Sözcüklere göre; «Tanzim etme, bozulan bir şeyi ıslah etme düzene sokma, yoluna koyma vb.» Özel olarak, kullanılış bakımından ise, özel bir anlam içermektedir: «Sultan Abdülmecit zamanında, 1839'da Gülhane Hattıhümayunu adiyle anılan, bir fermanla ilân edilen ıslahat tasarısı ve bu ıslahatın devri.» Yani, yapılan iş ve heyecanlı girişimin, Osmanlı devletini ıslah etmekle, onu yoluna koymakla bir ilgisi düşünülemez. Bu doğrultuda ve bu heyecanlı girişimin gerisinde, hiç kuşkusuz, bir «düzene sokma, yoluna koyma» maksat ve eylemi de inkâr edilemez. Ama ne yazık ki, yoluna konan, düzene sokulan, Osmanlı Devleti sınırları içinde Batı kapitalizminin yerleşme ve yayılma politikasıdır, işte yanlışlık, burada, «Batı Kapitalizmi» yerine «Osmanlı Devleti» sözcüklerinin kullanılmasındadır. Gerçek anlamiyle, Tanzimat Hareketi, Millî olmaktan ziyade, Batı kapitalizminin emperyalist dönem arefesinde, Türkiye'de yerleşme şartlarına daha da fazla boyut kazandırılarak, düzene sokulması çabasıdır. Kapitalist sirkülasyona güven verici şartların, düzenli bir devlet politikası haline getirilmek istenmesidir.

Elbette ki, bu girişim aslında gayri millîdir. Gayrimillî oluşu, hareket noktası içsel evrim dinamizminin bizim dışımızda işlemesinden ve bu konudaki inisyatifin Batı kapitalistlerince kendi çıkarları doğrultusunda planlanmış bulunmasından gelmektedir.

Bilindiği gibi, inisyatif, Batı kapitalistleri adına İngiltere elindeydi. Yerli temsilciler yani, Osmanlı Devleti adına hareket edenler ise, onlardan yana oldukları bugün kesin olarak bilinen kişilerdi. Söz konusu devletlerin etkisi altında Türkiye'nin, Batı kapitalizmine açık bulundurulması yolu ile «Batılılaşacağı» inancındaydılar. Tıpkı, 1950 sonrası «Türkiye'nin Amerikanın açık pazarı haline getirilmesi yolu ile kalkınabileceği» ve hatta «küçük Amerika olabileceği» inancında olan politik iktidarları gibi... Oysa, birincisinin altında, yani «Tanzimat Hareketi» nin temelinde, 1838'de İngiltere ile yapılan ünlü Ticaret Andlaşması vardı; ikincisinin hareket noktası da ünlü «İkili Andlaşmalar» dı.

1838 Ticaret Andlaşması, Tanzimat Hareketi'nin ekonomik muhtevasını teşkil etmektedir. Bu andlaşmanın başlıca maddelerini şöyle özetleyebiliriz: (1)

«1. Andlaşma, Osmanlı İmparatorluğunun bütününde uygulanacaktır. (Mısır'ın kapitalist gelişmesinde stratejik rol oynayan dış ticaret tekeli bu andlaşmaya dayanarak yıkılmıştır.)

«2. İlelebet Mer'i ve muteber» olduğu belirtilen andlaşma hükümlerinden, öteki bütün devletler yararlanabilecektir. Nitekim öteki Avrupa devletleriyle de aynı tipte antlaşmalar imzalanmıştır.)

3. Kapitülasyonlar devam edecek, antlaşmayla tanınan yeni imtiyazlar, eskilerine eklenecektir.

4. İngiliz tüccarlarının ortakları ve adamları için de, İngiliz tüccarlarına tanınan bütün haklar sağlanacaktır.

5. Gerek iş, gerek dış ticaret amaciyle, İngiliz tüccarları, ortakları ve adamları, memleketin her tarafında her çeşit emteayı, «bilâistisna» alıp satabileceklerdir.

6. Yed-i vahit (Yani bir tür tekel) usulü, «bilkülliye terk ve iptal» olunacaktır.

7. Emtia alımı ve nakli için tezkere istenmeyecektir. Tezkere istenmeyen vezirler ve memurlar, devletçe «şiddetle takip olunacak» lar ve ingiliz tüccarların bu yüzden uğrayacakları zararlar tazmin edilecektir.

8. İngiliz tüccarları, ortakları ve adamları, iç ticarette, en imtiyazlı yerli tüccardan fazla vergi ödemeyecektir.

9. İhraç mallarından, ihracatın yapılacağı iskeleye kadar hiçbir vergi alınmayacak, iskelede yüzde 9 vergi alınacaktır. İskeleden ihracından ayrıca yüzde 3 gümrük resmi verilecektir.

10. İthalatta yalnız yüzde 3 ithal resmi ödenecektir. Ayrıca yüzde 2 oranında ek vergi alınacaktır. Bunun dışında ithal malları, memleketin her tarafında vergisiz gidecek, bir yerden öbür yere götürüp getirilse dahi, vergi ödenmeyecektir. (Buna göre, Osmanlı tüccarları, içerdeki bir yerden öbür yere götürüp satacağı emtia için yüzde 12 vergi öderken yabancı tüccarlar, ortakları ve adamları, yüzde 5 vergi vereceklerdir. Nitekim İngiliz Dışişleri Bakanlığı arşivlerinde bulunan bir belgede, bu acaip durum şu sözlerle belirtilmektedir: «1838 Antlaşması, Türk sanayiine Edirne Antlaşmasından çok daha zararlıdır. 1829 Edirne Antlaşması, hiç olmazsa, yabancı emtiasına, yerli ürünlere oranla bir imtiyaz vermemişti... Şimdi bir Belçikalı tüccar, Osmanlı ülkesinde sattığı mallar için yüzde 5 resim veriyor, bir Osmanlı tüccarı ise, yabancı ülkelere ihraç edeceği, hatta yalnızca Osmanlı eyaletlerinin veya beyliklerinin birinden öbürüne taşıyacağı emtia için, yüzde 12 resim ödemekle yükümlü tutuluyor.»

11. Bu Antlaşmanın İngiliz mallarına ve tebaasına tanıdığı imtiyaz ihlâl olunmadıkça, Osmanlı devleti, iç işlerinin yürütülmesinde «İzaç» edilmeyecektir.

12. İngiliz tebaası ve adamları, yalnız İngiliz mallarını değil, dış ülkelerden gelmiş her türlü emtiayı ülkenin her yerinde serbestçe alıp satabilecektir. Bunlar için yalnızca yüzde 3 ithal resmi ve yüzde 2 ek vergi ödenecektir ki, bu da, yeni ve önemli bir imtiyazdır.

13. Yabancı emtia, Boğazlardan serbestçe geçecek, Osmanlı limanlarında bir gemiden ötekine aktarma edilebilecek, transit serbest olacak, bu muamelelerden ayrıca hiçbir resim alınmayacaktır.» (Doğan Avcıoğlu. Türkiye'nin Düzeni. 1973 İstanbul. S. 104 - 106).

Bu Antlaşma apaçık gösteriyor ki, Batı Kapitalizmi kendi aralarında en güçlü temsilcisi aracılığı ile, Osmanlı İmparatorluğu içinde, bütün eyaletleri içine alan bir «açık pazar»ı hedef almaktadır. Hariciye Nazırı sıfatiyle, Londra'da sefirlik görevini yükümlenmiş bulunan Reşit Paşa tarafından hazırlanan 1839 Tanzimatı Hayriye Fermanı'da Osmanlı İmparatorluğunun bekasını İngiliz himayesinde, Batı Kapitalizmi'ne açık pazar haline getirilmesinde görmekte ve bu uğurda, yapılacak ne varsa onların tedbiri alınmaktadır.

İnisiyatifi başkalarının elinde, amaçları Batı kapitalizminin çıkarlarına dönük bir andlaşmanın gayri millî oluşu bir de bunlardan ötürüdür. Ve «Tanzimat» konusunda birbirini izleyecek olan çeşitli fermanlar da bu doğrultudadır.

1839'da yayımlanan fermanda, geri kalışın nedenleri ve içine düşülen çıkmazların suçu «Kavanini Şeriye'ye riayetsizlik» edilmesinde görülmektedir. Eğer Kur'anı Kerim'in önerdiği yasalar uygulansaydı, içine düşülen kötü durumlarla da karşılaşılmıyacaktı!» demek isterler. O takdirde böyle bir durumdan kurtuluşun tek yolunun da kavanini şer'iyeye uymak olacağı doğal bir mantık sonucudur.

1839 fermanın genel hareket noktası olan bu çıkışla konular malî, sosyal ve siyasal olmak üzere üç bölümde ele alınmaktadır:

1. Hazine gelirlerinin arttırılması ve vergi adâletinin sağlanması,

2. Müslimlerle gayrimüslimler arasında güdülen farklı politika terk edilerek, vatandaşlar arasında eşitliğin sağlanması,

3. Mısır ve Boğazlar meselesine en kısa bir süre içinde çözüm bulunması.

Hareketin öncülüğünün «Hariciye Nazırı» sıfatiyle Londra'da sefirlik yapan Mustafa Reşit Paşa'ya göre, kalkınma, ülkenin açık pazar haline getirilmesi ve dış mali yardımlarla Devletin zenginleştirilmesi sayesinde mümkündür.

Bu kanı doğrudan doğruya andlaşmanın amacı ile ilgilidir. Müslimlerle, gayrimüslimler arasındaki eşitliğin sağlanmasını ise, Ticaret Andlaşmasının 4.5.6.7.8 maddeleri hedef almaktadır. Üçüncü sorun olan Mısır ve Boğazlar meselesi, Osmanlı devletinin iç işlerinde «izaç» edilmiyeceğini beyan eden 11. madde ile ilgilidir.

1838 Ticaret Andlaşmasıyle, 1839 Tanzimatı Hayriye Fermanının içiçeliği böylesine apaçıktır. Tanzimatı Hayriye Fermanının uygulanması sonucu elde edilenler, yada varılan hedefler ise büsbütün yüzkızartıcı olmuştur. İstikrazlar artmış, eyalet gelirleri istikrazda bulunan devlete yada bankalara tahsis edilmiş ve bu suretle de imparatorluğun fiilî taksimi tescil edilerek, azınlıkların şımarıklıkları ve zenginlikleri alabildiğine arttırılmıştır. Bundan böyle imparatorluğun her tarafının yabancı metalarla dolması, İngilizlerin yada, daha doğrusu Batı kapitalizminin adamlarının en hücra köşelere kadar sokulması sonucu, bütün yerli atelyeler kapanmıştır. Kavanini şeriye'nin uygulanması ve hukukî ıslahat sonucu yerli emtiayı, şehirler arası ağır vergilerle satmak durumunda olan Hayriye Tüccarları ile yüzde 5 gümrük resmi ödemekle yetinen kapitalizmin adamları yerli azınlıklar arasındaki farkın kaldırılması sonucu hem yerli ticaret ölmüş ve hem de yerli üretimin kökü kurutulmuştur ve böylece emperyalizmin egemenliği en had safhaya varmıştır.

Fermanlarda yer alan siyasal sorunların çözümlenmesinden maksat emperyalistler arası rekabetin çözümünü bizim üzerimize yıkmaktan ibarettir. Mısır meselesi, gerçekte bizim bir iç meselemiz olmakla beraber, aslında İngiltere ile Fransa arasında bir sorun haline getirilmişti. Boğazlar mselesi yine bizim meselemiz olmaktan çıkarak İngiltere ile Çarlık Rusya meselesi olmuştu. Başında ölmesi beklenen «Hasta Adam»ın mirasını yağma etmek veya birbirlerine zarar vermeden barış içinde paylaşmak konusu da ciddiyetle bu dönemde ele alınmıştı.

İşte, Tanzimat Fermanının sonuçları bunlar olmuştur. Ve kökünde İngiltere'nin öncülük ettiği 1838 Ticaret Andlaşmasının sahipleri olan Batı kapitalistleri vardı. Ve biz böylesine bir taksim işlemine «Tanzimat Devri» demiş ve onu bir bayram sevinci içinde kutlar olmuştuk. Bunun adı, daha sonraki devirlerde «Batılaşma»ya çıkacaktır.

Osmanlı Devletinin bu döneme bağlı olarak içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal sorunlarla alınan tedbir-

erin sürekli olarak boşa gitmesi ve hatta onunla da kalmayarak tam tersi sonuçlara varması, üzerinde durulacak nemli bir konudur. Hiç kuşkusuz bunun içinde bilgisizlik yetişme yetersizliği ve hatta ihânet de düşünülebilir. Bugün bunların hepsini de bir açıklığa kavuşturmak imkânı vardır elimizde. Ama, böylesine bir mezar kazıcılığını çocuklarımıza bir bayram havası içinde ders olarak okutmanın nereden geldiğini ve kimlerin aklından geçtiğini ve nasıl geçtiğini bulmak ve onu «Batılaşma» diye bizim için yeni bir dünya görüşü haline getirmek ve hâlâ da «Batılaşma» sözcüğü altında bunun mücadelesini vermek anlaşılması zor bir konudur.

T A N Z İ M A T'ın Hiç mi Tutulur Bir Yanı Yok?

Şüphesiz, bizim için karanlık ve başkaları için başarılı iyiniyetlerde bile, felâketli neticelerden olumlu ayrıntılar çıkarmak daima mümkündür. Bir eyâlet paşasına yenik düşen koca imparatorluk ordusunun yenileştirilmesi sonsuz faydalar içermektedir. Eğitimin çağdaşlaştırılması konusu, gerçekleşemezse bile, bu doğrultuda bir girişim, ne maksatla olursa olsun sonuç itibariyle ne gibi faydalar sağlarsa sağlasın önemli bir konudur. Ama, hepsinin de vardığı sonuç, güttükleri kötü amaçlar doğrultusunda olmuştur. Bundan dolayı da halk, kendi sezilerinin yargısında bunları kuşku ile karşılamış ve sonunda da haklı çıkmıştır. Bunda da yerli atelyelerin kapandığını, köylerin şehirlere boşalıp kıtlığın her tarafı sardığını görünce Batılaşmaya karşı direnişe geçmiştir. Ama aydın-bürokrat, batıdan gelen her şeye olduğu gibi, buna da heyecanla sarılmış ve kurtuluşu, halka rağmen «Tanzimat»da görmüştür. Ve zamanla «Batılaşma» aydın-bürokrat için bir kurtuluş ideolojisi haline getirilirken, halk, olup bitenleri kuşku ile karşılamakla yetinmeyerek, kendi içinden çıkardığı aydın-bürokrata karşı güvenini büsbütün kaybetmiştir.

Tanzimata karşı direnişinde emperyalizme karşı bir çıkış vardı. Esnaf, Hayriye Taciri, zanaatkâr ve din adamları bir yanda; aydın-bürokrat karşı yanda yer tuttu. Giderek birbirlerine yabancılaştılar. Bu yabancılaşma «Aydın-Yobaz» çekişmesine dönüştü ve sınıflar arası, sosyal mücadelenin yerini aldı. Böylesine bir sonuç herkesten evvel emperyalizmin işine yaramaktaydı. Emperyalizm, sosyal evrim dinamizminin yerine «batılaşma» uydurmacılığını kendi ideolojisinin geri kalmış ülkelerde bir sömürgeleşme yöntemi olarak kullanırken, ve aydın ve bürokratlar da ayni ideolojiyi bir kurtuluş yöntemi olarak benimsediler ve okullarda genç kuşaklara bunu kurtuluş yöntemi olarak bir eğitim konusu haline getirdiler.

Bu inanç ve sosyal mücadele yöntemi «12 Mart» hareketine kadar sürdü. Ve Türk aydını bugün kendi tarihini ve kendi kaderini bu yeni ışığın altında yeniden değerlendirmekle karşı karşıyadır.

Bu konuya ileride daha esaslı değineceğiz. Şimdi yine kendi konumuza dönelim.

1838 Andlaşması sonucu, Osmanlı İmparatorluğu iç yapısı bakımından dağılırken, Batılılar tarafından mirası kapışılacak ölüm döşeğindeki hasta adamın başı beklenmektedir. Fiilî iktidar, ingilizlerin eline geçmiştir. Okullarıyle, İdarî kadrolarıyle, satın aldıkları adamlarıyle kendilerinin elindedir. Ve koca İmparatorluğu yağmalatmanın planını kurmakla meşguller. «Devleti yöneten Reşit Paşa İngilizlerin, Âli Paşa Fransızların, Mahmut Nedim Paşa Rus Çarı'nın vs.» adamıdır.

Tanzimat hareketinin fiilî önderi Reşit Paşa aynı zamanda bundan böyle «Batılılaşma»nın öncülüğünü yapacak olan ünlü «Jön Türler»in de başkanıdır.

Amerika'nın devreye girişi 1829'da yapılan bir ticaret Andlaşmasıyle olmuştur. Ve arkasından özel okul faaliyetiyle birlikte misyoner örgütlenmesine hız vermiştir. Bütün faaliyetleri büyük merkezlerden ziyade, geniş sınır boylarında başlamıştı. Altemur Kılıç'ın bir incelemesine dayanarak İsmail Cem'in yazdığına göre, kısa sürede 45 konsolosluk, 17 dinî misyon ve 200 misyon şubesi ve 600 Amerikan okulu açmıştır. Kuşatma hareketi gittikçe hızlanacak ve sayıları da gittikçe kabaracaktır.

Orduya Almanlar sahip çıkmıştır. Maliye'ye de İngilizler, Eğitime de Fransızlar yerleşmeye başlamışlardır.

Borçlanma bütün ödeme imkân sınırlarını birkaç kat fazlasıyle aşarak hızla iflâs doğrultusunda gelişmektedir. Yabancı demiryol müteahhitleri, yabancı sermayedarlar ve yabancı bankalar tümü ile maddi kaynaklara sahip çıkmışlar ve koca ülkeyi ve koca bir toplumu, dünyanın en acıklı paryaları durumuna düşürmüşlerdir. Çok tabiidir ki siyasal inisiatif de Türklerin elinden çıkmıştır. Siyasal iktidar İngilizlerin ve çevresinde, olabildiği kadarıyle diğer Batı emperyalistlerinin ve onlarla ortaklık kuran yerli unsurların eline geçmiştir.

E Ğ İ T İ M K O N U S U'na Gelince

Hukuk konusunu Tanzimatı Hayriye Fermanlarında kısaca özetlemiş hedef ve yöntemlerini kaba çizgileriyle görmüştük. O konuda daha fazla bir şey söyleme gereğini bu anda duymuyoruz. Fakat Eğitim konusu bizi yakından ilgilendirir. Ve bunun üzerinde de gerçekten ayrıntılarıyle durmak isterdik. Ama, bu konudaki heyecanımızı veya bu konudaki arzularımızı, TÖB—DER'in çıkaracağı 50. yıl kitabına saklayalım burada da sadece konunun kaba çizgilerine değinmekle yetinelim.

Her devlet kendi nüfuz alanlarında istediği gibi okul açabilmekte arsa kapatabilmekte ve bildiği gibi hareket edebilmektedir. Özgürlük havası azınlıklarla yabancılar için geçerlidir. Eğer o döneme ait eğitim istatistikleri elimizde bulunabilseydi, azınlık ve yabancı okullar sayısının bizim okullar sayısından birkaç kat fazla olacağından kuşkumuz olmayacaktı. Ve yine, yabancı okulların bizim okullardan kalite bakımından da üstün olabileceğini tahmin etmek zor olmazsa gerek. Ekonomik, idarî ve siyasal üstünlüğü elinde tutan emperyalizmin, kültürel ve eğitsel konularda bizden daha gerilerde bulunması düşünülemez. Geleceğin yönetici kadrolarını yetiştirmekte onlar bizden daha fazla endişelidirler. Ve bunun gereğini yerine getirme konusunda da bizden daha fazla olanaklara sahiptirler.

Günümüze kadar geldiğine göre ideolojik alanda Batılaşma, ekonomisi çökertilmiş, çalışan insanları paryalaşmış bir ülkede, lâik ve teokratik kurumlara dayalı bir eğitim uygulaması doğaldır.

Üzüntü ile belirtmek gerekir ki, Atatürk dönemine kadar bu ikilem ayakta tutulmuş Kurtuluş Savaşı sonunda, Atatürk döneminde ise «Kara cahillikten» kurtulma yolları aranmasından öteye gidilememiştir.

---

1. TANZİMAT 100. Yıldönümü münasebetiyle Prof. Yusuf Kemal Tengirşenk. S. 290 «Türkiye'nin Düzeni» kitabında zikreden Doğan Avcıoğlu. Yorumlar Avcıoğlu'na aittir.

(*) H. Konur'un 29.10.1973 günü TÖB - DER İstanbul Şubemizde verdiği konferansın tam metnidir.

HUKUK KÖŞESİ :

SİYASİ SUÇLAR VE GENEL AF

Avukat Halit ÇELENK

«Suçu toplum hazırlar, birey işler»
Alfieri

Geçtiğimiz günlerde seçimler yapılmış ve ülkemiz yeni bir çalışma dönemine girme hazırlıklarına başlamıştır. Halkımızın yıllardanberi beklediği Anayasamızın emrettiği reformları yapmak, sosyal hukuk devletini bütün kuralları ile gerçekleştirmek; ekonomik, sosyal ve siyasal bunalımlardan kurtulmanın tek çıkar yoludur. Toplumumuzun geçmiş deneyleri bunu göstermiştir. Bu amaca varabilmek için de Hukuk Devleti ilkelerine saygı göstermek, onu bütün kuralları ile işletmek ve reformları göstermelik yöntemlerden çıkararak gerçek anlamı ile yasalaştırıp uygulamadaki zorunluluğu ortadadır. Bunun ön koşulu da geçmişin unutulması ve ülkemizde bir huzur ortamının yaratılmasıdır. Aylardan beri basınımızda inceleme konusu yapılan, siyasal parti temsilcilerinin ve hükümet sözcülerinin açıklamalarında yer alan Genel Af konusuna bu açıdan bakmak, affın kapsamını saptarken de gereken değerlendirmeyi toplum huzurunu göz önüne alarak yapmak ve gerçekci sonuçlara varmak yurdumuzun geleceği bakımından yararlı olacaktır.

Bir genel affın ilân edilmesi ve gereği üzerinde siyasal partilerin birleştikleri artık anlaşılmıştır. Ancak bazı parti temsilcilerinin konuşmalarından ilân edilecek genel affın sadece adi suçları kapsamı içine alacağı, siyasi suçları affın dışında bırakacağı sezinlenmektedir. Ağaçlara bakarak ormanı görememek gibi bir yanılgıya düşmeden ve sosyal bilimler açınsından da yanlış bir yola yönelmeden bu konuda bilimin sesine kulak vermek ve tarihsel deneylerden yararlanmak her hallde en doğru yöntem olacaktır.

Biz bu düşünce ile siyasi suçların niteliği, toplumsal gelişme açısından öteki suçlar arasındaki yeri ve bu tür suçları işleyenlerin manevi yönleri üzerinde durmak istiyoruz.

Adi Suç ve Siyasi Suç

Ceza hukukunda suçlar özellikle amaç yönünden adi suçlar ve siyasi suçlar adı altında ikiye ayrılmaktadır. Siyasi suçlar devletin iç ve dış siyasal düzenine karşı işlenen suçlar şeklinde tanımlanmaktadır.

Bu iki tür suç arasında, suçlunun amacı, suçun işlenmesine etken olan nedenler ve suçun ihlâl ettiği menfaat bakımlarından farklar vardır.

Tarihte ve özellikle orta çağlarda uzun bir süre siyasi suçlar adi suçlardan daha ağır ve daha tehlikeli sayılmıştır. O dönemlerde siyasi suçlara bu gözle bakılmasında tarihsel nedenler ve o günkü yönetim biçimleri rol oynamıştır. Geçmişten gelen bu nedenler siyasi suçların tehlikeli sayılmasında etken olmuştur. Gerçekten Orta çağlarda Kral yada monarşik yönetimlerin başında bulunan kişiler, devlet ile özdeş kabul edilir, krala karşı işlenen suçlar da devlete karşı işlenmiş sayılırdı Bu suçları işleyenler Crimen Majistratis adı altında özel mahkemelerde yargılanırdı. Bu tür suçları işleyenlere verilen cezalar, suçluların çocuklarını ve torunlarını da etkiler, onları da cezalandırırdı. Yine orta çağların Avrupasında Krallar ve hükümdarlar arasında krallığın koruması yönünde bir dayanışma vardı. Bu nedenle o dönemde krallara ve hükümdarlara karşı işlenen suçlarda suçluların geri verilmesi (suçluların iadesi) prensibi kabul edilmişti.

Ancak, özellikle 1830'larda siyasî suçlar ve bu suçları işleyenler hakkındaki düşüncelerde önemli gelişmeler oldu. Fransa'da Louis Philippe hükümeti siyasî suçları adî suçlardan ayırt etmiş, siyasî suçlar için daha hafif cezalar koymuş ve bu cezaların çektirilmesi biçimlerini de hafifletmişti. (Ceza Yasasında 28,4.1832 de yapılan değişiklik) ayrıca siyasî kabahat suçlarında jüri usulünü kabul etmişti.

Siyasî suçlarda uygulanmaya başlanan bu ilke, kral ve hükümdar ile devleti özdeş sayan inanışa son vermiştir. Siyasal rejim ile ulus arasındaki farkı açıklığa kavuşturan Fransız devriminin bu gelişmede büyük etkisi olmuştur.

Böylece Avrupadaki bir çok hükümetler arasındaki dayanışma da çözülmüştür. Özellikle Fransa'da sık sık meydana gelen hükümet şekillerindeki değişiklikler, siyasî suçlar hakkındaki görüşlerde değişiklikler yapmıştır. Giderek siyasal suçların toplumsal gelişme üzerinde olumlu etkileri olduğu düşüncesi de ileri sürülmüştür.

İşte önceleri siyasî suçlulara toplum düşmanı olarak bakılırken, o tarihten beri bu bakış açısı değişmiştir. Artık siyasî suçlu bir toplum düşmanı değildir. O, görüşlerinde yanılabilir. Ama onu bu eylemlere iten etkenler gözönüne alındığı zaman siyasî suçlunun toplumun gelişmesinde bir ilerleme unsuru olduğu, ülkenin siyasî kurumlarının düzeltilmesine, toplumun daha iyi yönetilmesine, insanlığın uygarlık doğrultusunda ilerlemesine hizmet ettiği görülür. Bunun içindir ki ünlü Sosyolog Durkheim, «Siyasî suç sosyal gelişme için yararlıdır» demektedir. (Sulhi Dönmezer Kriminoloji. S. 44)

Bir tutulamaz

Öte yandan siyasî suçluların suçluluk durumlarını adî suçlularla bir tutmak olanaksızdır. Onların eylemleri ahlak dışı eylemler değildir. «Siyasî mahkûmlarda ahlakî redaet yoktur. Suç bir kanaat uğruna işlenmiştir. Suçluyu mahkûm etmek demek, kanaatı mahkûm etmek demek-

r.» (Ali Fuat Başgil. Türkiye Siyasî Rejimi ve Anayasa lüesseseleri. S. 207) Bu eylemler ülkeden ülkeye, dönemden döneme değişen toplum düzenine yönelik geçici ylemlerdir. Dün suç sayılan eylemler bugün suç sayılmazlar, şu ülkede suç sayılan eylemler bu ülkede suç ayılmazlar. Siyasal iktidarlar değiştikçe siyasî suçlar da eğişir. Bu yönden bu tür suçlar «değişken», nisbî suçardır. Bu suçları işleyenler kişisel çıkar gözetmeden, urt çıkarlarını gerçekleştirmek istedikleri düzende gören, una içtenlikle inanan, benimsedikleri ilkelere bağlı ülücü kişilerdir. Bu düşünce iledir ki siyasal amaçlarla işnen adî suçlar bile siyasî nitelikte sayılmış ve onlara dî suç gözü ile bakmaktan vazgeçilmiştir. (T.C.Y. Made : 9) **Bu yönden siyasî suçlu, gerçekte bir suçlu değil, iyasal bir mücadelede yenik düşmüş kişidir.**

Demek ki siyasî suçluya karşı iktidarların gösterdiği eza verme tepkisi, adî suçlarda olduğu gibi toplumun arlığını hedef alan tecavüzlere karşı bir savunma aracı eğil, tarih karşısında geçici olan bir siyasal rejime yöelmiş tecavüzlere karşı bir siyasal partinin ya da temel ettiği sınıfın savunma aracıdır.

İşte çağdaş Ceza Hukukunun kabul ettiği siyasî suçların bu niteliği, Af konusunda ona bir özellik, bir ncelik kazandırmıştır. «Bütün bunlar, Genel affın siyasî uçlarla yakından ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. erçekten de genel af çoğu zaman siyasî suçlara tatbik dilmiştir.» (Türk Hukukunda Af. Selahattin Keyman. . 25)

Sayın Hocamız Ceza Bilgini Tahir Taner bu konuda öyle diyor :

«... Devlet, muhtelif siyasî ve içtimaî mülahazaların evkile, bazan geçmişte işlenmiş olan muayyen bazı suçların artık takip edilmemelerini iltizam eder; içtimaî faya bunların unutulmalarında görülebilir. Ceza vermek akkı bilhassa içtimaî faydaya müstenit olduğu gibi, baan ceza vermemek de onun icaplarından olabilir; amnenin sükun ve huzuru için, bazı suçların artık hiç mevuu bahis edilmemesi muvafık görülebilir. Çok defa bir htilâl veya inkilâptan, yahut mühim hadiselerden sonra ikirleri yatıştırıp tabiî halin avdet etmesi arzu olunur; atta ihtilâl ve inkilâp hareketlerine iştirakten dolayı nahkûm edilmiş veya maznun bulunmuş olanların bu areketleri —ihtilâl ve inkilâp muvaffakiyetle neticelenmiş ise— cürüm sayılmak ve kendileri mücrip addolunnak şöyle dursun, bilakis bu hareketler makbul olacağından ve bu itibarla failleri hakkında artık ceza mevuubahis olamayacağından, kanunların hükümleri karşısında vaziyetleri düzeltmek çok tabiî olur. İşte bu gibi iyasî düşünceler dolayısiyle, içtimaî büyeyi çok esaslı ir surette alakalandırmış olan hadiselerin doğurduğu caplar sebebiyle umumî af ilân edilir.

«Memleketi, umumî surette alakadar eden bu gibi iyasî veya içtimaî çok mühim sebep ve saikler haricinde e mesela söylediğimiz mahiyette olmayan adî suçlar için, umumî af ilânı doğru olmaz, belki de tehlikeli olur.» Ceza Hukuku. S. 101 - 102)

Çağdaş Görüş

Alfieri'nin de söylediği gibi gerçekte adî suçların da kökeni toplumun düzensizliğindedir. Adî suçların işlenmesinde de yüksek oranda toplum koşulları, toplumsal yapı, gelir dağılımındaki eşitsizlik, toprak reformunun gerçekleştirilmemiş olması, işsizlik, eğitimsizlik ve benzeri sosyal ve ekonomik nedenler rol oynamaktadır. Bu yönden bir genel af düşünülürken adî suçlarla siyasî suçların birlikte ele alınması yerinde olacaktır.

Sonuç : Adî suçlarla siyasî suçlar; amaç, etken ve ihlal edilen menfaat yönlerinden ayrı ayrı suçlardır. Siyasî suçlarda «Ahlak dışı» lık yoktur. Siyasî suçlu gerçekte bir suçlu değil, siyasal mücadelede yenik düşen bir kişidir. Bu suçlar toplumdan topluma değiştiği gibi, ayni toplumda da zaman içinde sık sık değişiklik gösterir. İnsanlığın kendisine karşı değil, belli bir dönemde, tarih karşısında geçici olan bir yönetime bir siyasal rejime karşı işlenen ve o dönemin yasalarına göre cezalandırılan bu suçlara uygar dünyanın af yasalarında her zaman öncelik tanınmaktadır. İlân edilecek genel afta siyasî suçlara yer verilmemesi, çağdışı bir tutumun ifadesi olacağı gibi huzur ortamı özlemine de ters düşecektir.

A. KADİR'in KİTAPLARI

DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ
(Birinci kitap)

★

VİETNAM ŞİİRİ
(Yurt sevgisinin ve direnişin şiiri)

★

BUGÜNÜN DİLİYLE TEVFİK FİKRET
(İkinci baskı)

★

BUGÜNÜN DİLİYLE HAYYAM
(İkinci baskı)

★

BUGÜNÜN DİLİYLE MEVLÂNÂ
(Dördüncü baskı)

★

MUTLU OLMAK VARKEN
(Bütün şiirleri)

★

DİLDEN DİLE
(67 çeviri şiir)

★

FİLİSTİN ŞİİRİ
(Hazırlanıyor)

P.K. 58—Beyazıt İstanbul

EĞİTİM KÖŞESİ :

DOĞA VE İNSAN

Doğadaki gelişmenin belli bir aşamasında, cansız varlıktan canlıya doğru bir sıçrama oldu. Bilime göre canlıların ilk vatanı olan suda (denizlerde) en ilkel canlı organizmalar yaşamaya başladı. Bu canlılar giderek geliştiler, aralarında farklılaştılar, türlere ayrıldılar. Gelişen ve mükemmelliğe doğru yol alan bu varlıklardan gelişme düzeyleri en yüksek olan bazı hayvanlar, bir gün karaya ayak bastılar. Hem karada hem denizde yaşamaya başladılar. Tarih kitaplarında resimlerine sık sık rastladığımız bu ilkel hayvanların da her canlı gibi varlıklarını sürdürebilmek için beslenmeye ihtiyaçları vardı. Bunun sonucu olarak, doğayı, kendi gereksinmeleri doğrultusunda kullanmaya başladılar. Milyonlarca yıl alan bu değişim ve gelişim aşamasının bir basamağında ise yine beslenmek amacıyla bir hayvan türü olan maymunlardan bazılarının ön iki ayakları üzrinde doğrularak ağaçlardan meyva koparmaları olayı, tarihte, gelişim bakımından en önemli adımlardan biridir. İlk insan da diğer canlılar gibi doğadan beslenme, giyecek ve korunması için yararlanırken el ve ayaklarını kullandı. En ilkel iş araçları olan el ve ayakların bugünkü gelişimini bu eylemler sağlamıştır. Yani doğadan yararlanma yolunda sarfedilen emek (çalışma), insanı ilkel insandan bugüne ulaştırmış, insan beyninin gelişimini ve konuşma yeteneğini oluşturmuştur. Aslında emek, insan varlığının başlıca şartıdır. Yemek, giyim, korunma... vb. doğada tek başına bulunmaz. İnsan doğada bulduğu ham maddeyi kendisi için gerekli maddi yaşama araçlarına çevirmek için emek sarfetmek yani çalışmak zorundadır.

Yukarıda da belirtildiği gibi diğer hayvanlar da doğayı kullanırlar, diğer bir deyişle beslenme, korunma... v.b. için onu sömürürler. Şu farla ki, onlar, Doğada buldukları ile yetinirler ve ona ayak uydururlar. Elde ettiklerini değiştirmek için hiçbir çaba göstermezler. İnsan ise doğayı değiştirir ve onu kendisine hizmet etmeye zorlar. Emek sayesinde, insan doğanın efendisi olur. «Emek (çalışma) insanın akıllı ve bilinçli bir faaliyetidir ki bu faaliyet sayesinde insan tabiatın sağladığı şeyleri kendi **ihtiyaçlarını gidermek için** değişikliğe uğratır, ve kullanır.» Aslında insanla hayvan arasındaki temel ayırım da buradan gelir. Büyük bir bilim adamına göre, emek, «İnsan varlığının ilk temel şartıdır ve öyle ki, bir yerde, emek insanı yarattı diyebiliriz.»

İnsan emeğinin iki ayırıcı niteliği vardır. Bunlardan birisi her çabamızın önceden belli bir amaca yönelik olmasıdır. Diğeri ise sözünü ettiğimiz çalışmanın iş araçlarının üretimi ile sıkı sıkıya ilintili oluşudur.

İnsan çalışması sonucu elde edilen yemek, giyinme... vb. gibi maddi yaşama araçları olmasaydı yaşamak imkansız olurdu. İnsanların bu maddi koşulları yaratmak için harcadıkları çabalara «üretim» denir. Yemek pişirmek, ev inşa etmek, tuğla yapmak, elbise dikmek gibi faaliyetlerin hepsi birer üretimdir.

Dikkat edilecek olursa üretimde üç özellik göze çarpar; Bunlardan birisi insan emeğidir. İnsan emeği olmaksızın hiçbir üretim faaliyeti gerçekleşemez. Yine, üretimde bulunabilmek için doğadan elde edip kendi emeğimizle değiştireceğimiz bir şey gereklidir. Bu i emeğin «obje»sidir. (yakalanan bir balık, bir maden y tağı... gibi) Yeryüzünde, toprağın altında ve üstünde b lunan her şey, üzerinde emek sarfedebileceğimiz birer şe dir. Eski bir iktisatçıya göre, tüm zenginliklerin baba emek, anası ise topraktır. Son olarak, bu çalışmala yapabilmek için «iş araç»larına ihtiyacımız vardır. araçları, insanın, doğadan elde ettiği tüm şeyler üzeri de eylemde bulunabilmesi, onları değiştirebilmesi iç gerek duyduğu her türlü aracı içerir. Maddi üretim gelişiminde iş araçlarının önemi büyüktür. Bunlar, b yerde, insanın doğal organlarının —ellerinin ayaklarını beyninin— birer uzantısı sayılabilir. Bir yazar, insan alet yapan hayvan şeklinde tanımlamıştır. Tarih boyu ca, iş araçları ilkel insanın taş ve sopasından günümü de üretimde kullanılan modern karmaşım makine mekanizmalara, elektronik beyinlere ve kontrol sisten lerine kadar uzanan bir gelişim çizgisi izlemiştir.

Emeğin «obje»leri ve iş araçları birlikte «üreti araç»larını meydana getirirler. Toplum geliştikçe ür tim araçlarının önemi artar. Üretim araçları toplumu geçmiş tüm çalışmasını içerirler. Bir yerde, üreti araçları objelerin içine depo edilmiş emek olarak t nımlanabilirler Yine de insan olmaksızın, bu araçl anlamsız birer yığından başka bir şey değillerdir. Ür tim için mutlaka insan emeği ile üretim araçlarını birleşmesi gereklidir.

Toplumda tayin edici üretim gücü insanın kendis onun iş gücüdür. İnsan ilerlemenin itici gücüdür' çü kü o, üretim araçlarına hayat verir.

Toplumsal gelişme ile birlikte üretim güçleri gelişir. İş araçları gittikçe gelişir ve mükemmelleşir. B lim ve teknolojinin ilerlemesi sonucu üretimde yeni y ni ham maddeler kullanılmaya başlanmıştır. İş araçla gelişirken insanın deneyleri de zenginleşir ve üretimd ki hüneri artar. Üretim güçlerinin gelişim düzeyi, i sanın doğanın efendisi olması, ondan yararlanma der cesi konusunda çok iyi bir ölçüttür. Yıllar öncesind ateşin bulunuşu insanlık için doğa üzerinde kazanılm en büyük zafer idi. Bugün ise insan atomu uzayın k ranlıklarını parçalamaktadır.

«Sosyal bir hayvan» olan insan hiç bir zaman ya nız yaşamamıştır. İnsanlar daima gruplar, toplumla oluşturmuşlardır. Zaten bu beraberlik olmasa idi «k nuşma» da mümkün olmazdı. Üretim de bundan d layı toplumsal bir nitelik taşır. İnsanlar birlikte yerle içerler, giyinirler, ...doğayı değiştirir ve ondan yara lanırlar. Bilimin son verilerine göre «Üretimde, insanl sadece doğayı değiştirmekle kalmaz, aynı zamanda b ribirleri üzerinde de etki yaparlar. Üretimde bulunu ken belli bir yönde birlikte çalışırlar ve karşılıklı ol rak eylem (aktivite) değiş tokuşunda bulunurlar. Ür tim yapabilmek için birbirleriyle belli ilişkilere ve mi nasebetlere girerler, ve ancak bu ilişki ve münasebetl sonucunda doğayı değiştirip üretimde bulunabilirler. Üretim süreci esnasında insanlar arasında doğan b ilişkilere de «üretim ilişkileri» diyoruz.

ASINDAN SEÇMELER :

ADALET NEDİR, NE DEĞİLDİR ?

Prof. Uğur ALACAKAPTAN

Hocam Prof. Faruk Erem'in yayınlamış olduğu «Ceza Adaleti» isimli küçük broşürü okuyanınız sanırım pek azdır. Çünkü, hocam, satışa arzetmediği bu gibi yayınlarına, dostlarına, hukukçu arkadaşlarına ve öğrencilerine göndermekle yetiniyor. Oysa, Sayın Erem'in, bir öğrenisi olarak bizlerin yakından izleyip özümsenmeğe çalışığımız bu görüş ve düşüncelerini, daha doğrusu, insanca gerçekleri, hukukçu olmayan, hukukla ilgilenmeyen, akat, toplumun üyesi olduğuna göre, hukuka sırtını çeirmemesi gereken herkesin duyması ve bilmesinde yarar var. Yakın geçmişimizle, içinde yaşadığımız günlerin deerlendirilmesini yapmak iddiası ile ortaya çıkacak olanar da aşağıdaki satırları okumalıdır. Zorbalığı kendi huuk ve adalet anlayışlarının en gelişmiş aracı sayanlar, dalete takmak istedikleri «maske»nin ardındaki hiddetli üzün, artık kolay kolay saklanamayacağını, bu satırları kuduktan sonra anlamalıdır:

«... Merhamet, adalet değildir. Merhametli hâkim nakbul sayılmamalıdır. Fakat, insaflı hâkimin adalete aklaşabilme yeteneği çok daha fazladır. Kanun adalet izmetinde sadece bir araçtır, adalet demek değildir. erhangi bir memlekette özgürlüğün olup olmadığı hakında bir kanıya varmak için uygulanan kanuna bakmak eterli değildir. Şunu sormak lâzımdır: Fikir suçları (!) akkında kim karar veriyor?»

«Hiddete bürünmüş adalet gerçek adalet sayılmaz, österi adaletidir, bir tarafı noksan adalettir. Hiddetli adaletin, intikamcı adalet halini almasından korkulur. Oa, adalet, intikama karşıdır. Adalet, insan toplumunun ayrıcalığıdır. Fakat, bu ayrıcalık toplumdan gelmez. Ferl olarak insan haysiyetine saygı, adaletin esaslarındandır, aşta gelenlerindendir. Insan haysiyeti kavramı insanlığa aittir. Toplumun nefret ettiği kimse için dahi bu haysiyet kabul olunur.»

«Adalet peşin hükümlerden uzak kalmalıdır. Bunlar arasında en sakıncalı olanı kollektif peşin hükümleridir. Mahkeme hükmü, peşin hükmün tescili demek değildir. Araştırmak ve doğruyu bulmak gayreti sonunda verilen hükme «mahkeme hükmü» denir. Adalet aynı zamanda siyasal bir meziyettir. Başka bir deyimle, siyasal kuvveti kaba kuvvetten ayıran özelliklerin başında âdil olmak gelir. «Siyasal adalet» teriminin birbirine zıt iki sözcükten kurulu bir deyim olduğu açıktır. Siyasete göre adalet tehlikeli bir karışımdır. Oranı ne olursa olsun yabancı unsur ile derhal bozulan biricik kavram adalettir. Örneğin yüzde doksan altın, yüzde on bakır tozu karışımında yine yüzde doksan altın mevcuttur. Fakat, yüzde bir dahi olsa yabancı unsurun müdahale ettiği şey adalet değildir.»

«Siyasal konulu adalete her toplumun siyasal geriliminin arttığı dönemlerde rastlanır. Bu gerilimden adaletin zararsız çıkabilmesi kolay değildir. Bunun için büyük yargıçlara ihtiyaç vardır. Adaletin bazan olmaması, toplumda hiç adalet olmadığı kanısına döner. Her şeyin sonunda âdil bir mahkemenin bulunabileceği, toplumda en büyük emniyet duygusunu sağlar. Bu bakımdan, adalete güven, toplumu tutan bağların başında gelir.».

«Hukukçu, hekim örneği, haksızlığı teşhis edebilendir. Haksızlığın tedavisi bir başka şeydir. Haksızlığı görebilmek için haksızlığa uğrayanın şikâyetini beklemek, tedaviyi çok kere imkânsız kılar. Eğer Orta Çağ, derebeyilerini yargılayabilseydi, Orta çağ olmazdı. Eğer bizim çağımız da kendi derebeylerini yargılayabilse bizim çağımız olmaktan çıkardı.»

«Adalet, konusu bakımından ,bilmeden, hissetmeden, engizisyona kayacak durumdadır. Bu suretle ortaya çıkan uygulamaya yeni buluş gözü ile bakıldığı da olmuştur. Oysa, bu yolla çağdaş engizisyona bir örnek verilmiştir. Zaman zaman adliyenin aczinden bahsedilir ve teşkilâtlı tedhiş sistemlerine istekliler ortaya çıkar. Bu istekler, adliyeyi zabıtaya pek yaklaştırır. Adlî tedhişin öbürlerinden hiç bir farkı olmaz. Suçsuz insanlar korkuyorsa ortada adliye yok demektir. Arada haksız yere cezalandırılanlar da olsa, suçu önlemek için adaletsizlik mübahtır iddiası içtenlikten yoksundur. İnsanlık, fikirleri, içtihatları örnek tutum ve davranışları ile temayüz eden ve bu türlü hizmetleri adaletle yürüten kişilere ötedenberi ihtiyaç duymuş ve değer vermiştir. Sokratı ölüme mahkûm eden 501 Atina'lı hakimden hiç biri bugüne kadar yaşayabilmiş değildir. «Sanık Sokrat» hâlâ kendini savunuyor.»

«Ceza adaleti kimin elinde ise iktidar ondadır, sözü, vardının neden yasama ve yürütmeden ayrı, onlardan bağımsız bir kuvvet sayılması gereğini de açıklar. Ceza adaletini «ele geçirmek» için sarfedilen üstü kapalı ve teknikle örtülü çabalar böylece teşhis edilmeli ve önlenmelidir...»

Şakşakçılar, ihbarcılar, korkaklar, zorbalar, çıkarcılar, ne dersiniz, yalan ve yanlış mı bütün bunlar? Sizinki adalet mi?

BARIŞ, 7.11.1973

TÖB - DER'E ABONE OLUNUZ, ABONE BULUNUZ.
YILLIK ABONE 20 TL., ALTI AYLIK 10 TL.

OLAYLARIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ :

BİR TEMEL ÇELİŞKİ VE İKİ OLAY : YAŞAR KEMAL - HALİKARNAS BALIKÇISI

Muzaffer GÜRSES

Tarih ve Güncel

Hiçbir şey durağan değildir. Doğada, insanda, toplumda herşey devingendir. Sürekli bir değişim içindedir. Bu devingenlik ve değişim de gelişigüzel değil yasalara bağlıdır. Bu, doğanın ve tarihin yasalarıdır.

Tarih, toplumların sürekli değişim ve gelişimlerinin bilimidir. Bugün toplumsal olgu ve olaylar yaşanıyor, yarın tarih oluyor. Aynı zamanla, güncelle bağını koparmıyor. Deneyim birikimi olarak kendisinden sonraki olayları oluşturuyor. Alttan alta, derinden derine olayları itiyor, onları bir biçimden diğer bir biçime dönüştürüyor. Böylece tarih, sürekli bir akışın itici gücü niteliğini taşıyor. Karşıt toplumsal güçlerin çatışkısından oluşan tarihin bu itici gücü, olayları birbirine ulayarak sürdürüp götürüyor. Ve günceli yaratıyor. Güncel, tarih yasalarının bir başka deyimle toplumsal yasaların günümüzde, yaşamamızda yansımasıdır. Yansıma simgedir, görüntüdür. Temeldeki nedenlere yasalara, çatışkı ve çelişkilere bağlıdır. Bunlar, o temeldeki çatışkıların, çelişkilerin sonuçları ve ürünleridir.

Olaylar Karmaşası

Nitekim geride bıraktığımız Ekim ayında dünyada ve yurdumuzda toplumsal yaşamamızı etkileyen, dünya kamuoyunun olduğu kadar Türk kamuoyunun da özenle izlediği önemli, ilginç, yoğun olaylar yaşanıldı.

Başkan Nixon'un özel savcı Cox'u görevinden uzaklaştırması, bunun üzerine Adalet Bakanı Mitchell'in istifası, Watergate bunalımını yeni bir aşamaya getirdi.

Ateş, kan, barut ve gözyaşları içinde yandaşlarına çok pahalıya mal olan ve de burnumuzun ucunda akıp giden Ortadoğu savaşı, savaşan ülkelerin koruyucu melekleri görünümünde olan iki süper devleti nerdeyse karşı karşıya getirecekti. O günlerde Amerikan orduları alarma geçirilmişti. Dünya petrol gereksiminin büyük bir bölümünü karşılayan Arap Ülkeleri petrol kısıtlaması yoluyla Petrol Bunalımına yol açtılar.

Yurdumuzu olağanüstü koşullardan olağan koşullara çıkaran 14 Ekim seçimleri yapıldı. Henüz sonuç alınamıyan Meclislerin Başkanlık Divanları seçimlerine, yapısı ve kuruluş biçiminin nasıl olacağı bilinemiyen hükümet kurma girişimlerine geçildi.

Pek onuncu yılın coşkusuyla kutlayamadığımız Cumhuriyetin ellinci yıl törenleri ve gösterileri yapıldı. Alınan tedbirler yüzünden yüzbinlerin hücumuyla metrekaresine 5 kişi düşünce esneyen Boğaziçi Köprüsü trafiğe açıldı. Hayat pahalılığına karşı savaş için Bakanlararası Kurul bir genelge yayınladı.

Bunlar, Ekim ayında olan ve Türk kamuoyunun geniş bir kesimini yakından ilgilendiren yaygın, kapsam olaylardan birkaçı... Bu olaylar arasında etki gücü v yaygınlığı o oranda olmayan daha nice olaylar da oldı Ne var ki «nice olaylar» diye nitelendirdiğimiz bu olaylar, aslında geniş kapsamlı, yaygın olaylardan soyutlanamaz, ayrı tutulamaz. Onlar da temeldeki çatışkıların, çelişkilerin yansımasıdır. Biz bunlardan sanat, düşün yaşamımızı ilgilendiren sadece iki olaydan söz açacağız. Birisi ünlü romancı Yaşar Kemal'in evinin aranıp kitaplarına el konulmasıyla birlikte Nobel'e aday olması olayı yani Yaşar Kemal olayı; Diğeri de Halikarnas Balıkçısının ölümüyle yeniden güncelleşen «Mavi Sürgün» olayıdır.

Az gelişmiş ülkelerde yazarın, aydının yazgısı

Ekim ayı başlarında, romancı - hikayeci Yaşar Kemal'in evi polisler tarafından arandı. Bir takım kitaplarına el konulup götürüldü. Doğal olarak, özellikle Sıkı yönetim döneminde yazarların, aydınların, sanatçıların öğretmenlerin, düşünürlerin evlerinin aranıp kitaplarının çuvallara doldurularak alınıp götürülmesi, gözaltına alınması, bodrumlara dehlizlere atılması, hatta yakılması olayları yeni birtakım olaylar olmadığı gibi bu, Yaşar Kemal'in başına da ilk kez gelen bir olay değildir. Kim bilir belki bu yeni olaya değin Yaşar Kemal'in başına bu türden daha nice olaylar gelmiştir. Bu durum, azgelişmiş ülkelerin koşullarında şaşılası bir durum da değildir. Fakat özünde şaşılası durum, bir romancının, bir yazarın, bir aydının evinde her türden kitapların bulunmayışıdır. Yoksa bir yazarın, bir romancının, bir aydının evinde her türden kitabın bulunması kadar daha doğal ne olabilir! Bunun aksi, bir çelişki olur. Yazar olacaksın, romancı olacaksın, aydın olacaksın, evinde, kitaplığında kitap olmayacak! Olmaz öyle şey!

Ama üzüntüyle belirtelim ki özellikle bu son iki yıldır sıkıyönetim uygulamaları ile kitap bir öcü, korkulacak, tukaka bir araç haline getirildi. Yurdumuzda etkileri kolay silinemiyecek bir «kitap korkusu», «kitap düşmanlığı» yaratıldı.

Kitap nerede, ne zaman tukaka olur, yasaklanır, toplatılır, suç aracı sayılır? Bunun yanıtı açık seçik ve somut olarak ortadadır. Nerede, ne zaman ekonomik hayata egemen olan güçler, işbirlikçi tekelci sermaye siyasal iktidarı ele geçirmişse orada siyasal iktidar kitaba, sanata dolayısiyle özgür düşünceye yani yazara, sanatçıya, aydına, öğretmene de karşı çıkmıştır. Çünkü bu egemen güçler, bu siyasal iktidar, halkın uyanmasını, aydınlanmasını, gerçekleri bilmesini, bilinçlenmesini ve bu yüzden kendi dönen çıkar tekerleğine çomak sokulmasını istemez. Düşünme özgürlüğünü, bilim ve sanat yapma

zgürlüğünü engelleyip öldürmeye çalışır. Oysa ki özgür e demokratik toplum, her türlü düşünce ve kanaatin içbir engelle karşılaşmaksızın serbestçe tartışılabilmesi, çıklanabilmesi esasına dayanır. Bizim de bugünkü Anaasamız ülkemizde düşünmeyi, bir konuda kanaat edineyi, bunları söylemeyi, yazmayı, türlü yollarla açıklanayı; bilim ve sanatı öğrenmeyi, öğretmeyi, yaymayı; raştırma ve incelemeler yapmayı kişinin temel hak ve zgürlüklerinden saymakta ve bunları yasaların güvenliği ltına almaktadır.

Olayların sergilenmesinden de anlaşılıyor ki uygulaada bir terslik, bir aykırılık, bir «karşı» lık vardır. Bu karşı» lık aslında toplum güçleri ve onların çıkarları ve izlemleri arasındaki temel çelişkiyi yansıtmakta ve açığa ıkarmaktadır. Bu bakımdan Yaşar Kemal'in evinin aranasını, kitaplarına el konularak alınıp götürülmesini ve le dolayısıyla sanatçıya, yazara, aydına, öğretmene baskı apılmasını, onların başına gelmedik işler bırakılmamaını olağan saymalıdır bu koşullarda.

Yaşar Kemal Nobel Edebiyat Ödülüne Aday

Yaşar Kemal, evinin aranıp kitaplarına el konulmaının sıcaklığında İsveç ve Fransız Akademilerince Nobel Edebiyat Ödülüne aday olarak gösteriliyor, o ülkelerde ve diğerlerinde kitaplarının yeni baskıları çıkıyor; hakında geniş yayınlar yapılıyor; yankıları dünyayı sarıyor ve Nobel Edebiyat ödülüne en güçlü aday sayılıyordu. Nerdeyse kazanacaktı. Bu yıl değilse gelecek yıl bu ödüü kazanamayacağını kimse söyleyemez. Nitekim televizonun «Sanat Çevresi» programında kendisiyle yapılan ir konuşmada Yaşar Kemal, bu olay karşısında: «Nobel Edebiyat Ödülünü bu yıl alamadım; ama İsveç kamuoyu, Fransız kamuoyu, dünya kamuoyu bana ödülümü azlasıyla verdi; bu yıl değilse gelecek yıl, gelecek yıl değilse bir sonraki yıl, ben değilsem bir başka Türk yazarı bu ödülü mutlaka kazanacaktır. Çünkü bugünkü Türk Edebiyatı güçlü ve ilginç bir edebiyattır.» diyordu.

Yurdumuzun ve halkımızın sesini, öz değerlerini dünyaya duyuran ve birçok yabancı dile yapıtları çevriren Yaşar Kemal gibi yazarlar ülkemizin yüzakı, onurlurlar. Onlara saygı halkımıza saygıdır.

Yaşar Kemal olayının bu iki yönü, temeldeki çelişkinin bir başka türden yansımasıdır.

Mavi Sürgün

13 Ekim 1973 te Ege kıyılarında, Ege kıyılarıyle birlikte tüm Anadolu kültürünü bizim yapan, bu toprağa daha sağlam basmamızı bize öğreten, Anadolu'daki uygarlıkların birbirine ulanarak yarattığı birikimlerin halkımızı nasıl yoğurduğu, nasıl biçimlediği gerçeğini ortaya koyan; bu bilgi, coşku ve inancın ürünleri olan sayısız yapıtlarıyle ölmezliğe ulaşan bir sanatçıyı, bir bilge kişiyi yitirdik. Esas adı Cevat Şakir'i unutturan Halikarnas Balıkçısı'nı, «Mavi Sürgün» serüvencisini.

87 yaşında yitirdiğimiz bu ünlü Türk yazarının, bu şair, romancı, denemeci ve çevirmeninin «Mavi Sürgün» ünün nedeni neydi? Niye kendisine coşkulu, mutlu, yaratıcı bir yaşam yolu açan, yoksul balıkçıların, çileli sünger avcılarının yaşadıkları, zengin tarihinin içinde yoksul bulunan bir kasabaya, Bodrum'a sürülüyor, orada gözetim altına alınıyordu? Yanıt yine açık ve seçik olarak ortadadır. Sanatçının yazgısı; siyasal ortamla sanat ve sanatçının çatışkısı; birbirine «karşı» lığı.

1924 yılında bu İstanbul çocuğu, bu paşazade, bu Oxford üniversitesi Yakın Çağlar Tarihi mezunu, birçok yabancı dil bilen sanatçı, Birinci Dünya Savaşı yıllarında «İbret-i Müessire» olsun diye asker kaçaklarının sorgusuz sualsiz, yargılamasız idam edilmesi olayını bir hapisane gözlemi olarak, hem de o günlerden çok sonraları, hikâyeleştirip yayınladığı için İstanbul'dan alınarak Ankara'ya getiriliyor, orada İstiklâl Mahkemesi tarafından yargılandıktan sonra Bodrum'a sürgün ediliyordu.

İşte bu o en önemli, en değerli yapıtlarından biri olan Mavi Sürgün yapıtının yazılmasının ve de o eski, O tarihin derinliğinden gelen Anadolu uygarlığı ve kültür birikimlerinin yeni Türk insanının mayalanmasında nasıl büyük bir etken olduğu gerçeğinin anlaşılmasının, araştırılıp ortaya konulmasının nedeni... Böylece Halikarnas Balıkçısı Cevat Şakir aracılığı ile, onun yapıtlarıyla bu eski Halikarnasos, yeni Bodrum kapısından Anadolu Türk Kültürü tüm dünyaya bir kez daha yeni bir yorumla açılır.

Sana saygı, sana Merhaba «Mavi Sürgün» yolcusu! «Merhaba Akdeniz»! «Merhaba Ege'nin Dibi»! Merhaba «Aganta Burina Burinata»! Merhaba «Gülen Ada»! Merhaba «Ötelerin Çocuğu»! Merhaba «Deniz Gurbetçileri»! Merhaba «Uluç Reis»! Merhaba «Turgut Reis»! Merhaba «Anadolu Efsaneleri»! Merhaba «Anadolu Tanrıları»! Merhaba «Anadolu'nun Sesi»! Merhaba «Hey Koca Yurt»!

DÜZELTME

Bültenimizin 59. sayısının 20. sayfasında M. Gürses imzasıyla yayınlanan «Sokratesler Ölmez» başlıklı yazının 3. paragrafının son cümlesi hatalı dizilmiştir. Aslı şöyledir : «Sokrates felsefesi ve düşünceleriyle Eflatun'un yapıtlarında vardır. Bu bakımdan, o yapıtın, ne kadarının «Sokrates'in, ne kadarının Eflatun'un olduğunu anlamak güçtür. Nerede ise Sokratesle Eflatun, öğretmen ile öğrenci, bütünleşmişlerdir o yapıtta.» Düzeltir, özür dileriz.

SALDIRILAR KONUSUNDA BAŞBAKANA BAŞVURDUK

(Baştarafı Sayfa 1'de)

4 — 27.Ekim.1973 günü Bornova Naldöken Köyü Öğretmeni Yusuf Korkmaz, Cumhuriyetin 50. yılı için düzenlenen fener alayı sırasında sınıfının başında yürürken Ali İnce adındaki kişinin saldırısına uğramıştır. Öğretmen bağ bıçağı ile başından, ensesinden ve göğsünden ağır şekilde yaralanmış ve on günlük rapor almıştır.

5 — 28.Ekim.1973 günü İzmit Yuvacık Köyü Ortaokulu Müdürü Hüseyin Altan ve İlkokul Öğretmeni Hasan İmamoğlu partizan belediye zabıta memuru Lazım Baştürk tarafından makam ve sınıflarında ağır şekilde dövülmüşlerdir. Öğretmenlerden biri iki, öbürü ise on gün rapor almıştır.

6 — 29.Ekim.1973 günü Kulu İlçesi Karacadağ Köyü Öğretmeni Molla Koyuncu Kulu'da emniyet mensupları tarafından halkın gözü önünde dövülmüş öğretmenin rapor alması önlenmiştir.

7 — 29.Ekim.1973 günü Çukurca İlçesi Ortaokulu Öğretmeni Muzaffer Özer, Çukurca Kaymakam ve Belediye Başkanının kışkırttığı eli sopalı kişiler tarafından kıyasıya dövülmüştür.

8 — Siverek Köylerinde 14.Ekim seçimleri sırasında sandık başlarında görev yapan öğretmenler, bir siyasi partiden milletvekili seçilmiş bulunan ağanın adamları tarafından geceleri sürekli olarak tehdit edilmektedirler. Ağa, seçim sırasında köyde bulunmayan ve Adana'ya pamuk toplamaya giden seçmenlerin yerine de oy kullandırmak istemiş, sandık başkanı olan öğretmenler ise buna engel olmuşlardır.

Yasaların güvencesi altında olması gereken öğretmenlere karşı yapılan bu saldırıların önlenmesi konusunda başbakanlığınıza bağlı olarak görev yapan ilgililerin gereken titizliği göstermedikleri olayların devam etmesinden anlaşılmaktadır.

Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği olarak öğretmenlerin can güvenliğini sürekli tehdit altına alan bu saldırıların önlenmesi yolunda gerekli ivedi tedbirlerin alınmasını bekliyoruz. 9.11.1973

Saygılarımla.

Ali Bozkurt

TÜM ÖĞRETMENLER BİRLEŞME VE DAYANIŞMA DERNEĞİ GENEL BAŞKANI

BAŞBAKANIN TELİMİZE CEVABI

BAŞBAKAN

1122

Ankara, 12 Kasım 1973

Sayın Ali Bozkurt

Tüm Öğretmenler Birleşme ve

Dayanışma Derneği

Genel Başkanı

ANKARA

9.11.1973 tarihli telgrafınız alınmış, bahse konu olan hususun tetkiki ve gereğinin ifası için İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıklarına intikal ettirilmiştir.

Bilgilerinizi rica eder, saygılar sunarım.

Naim Talu

Başbakan

KANDIRILMAYA KARŞI

1.

Uyanık olun, dört açın gözünüzü!
Unutmayın, geriye dönmek yok.
Gerçi gün şimdi kapınızda ama
Yüzgâr birden sarıverir gecenizi,
Varın onu da kodunsa bul.

2.

Tetikte olun, sakın yanılmayın!
Hayat ufacık ve kısa.
Doldurun bardağınızı ağzına dek,
Kalmasın gözünüz arkada
Gelince dünyadan göçme vakti.

3.

Oyalamayın kendinizi boş yere!
Bilin değerini günlerinizin.
Dünyaya kazık kakmaya gelmediniz ki.
Şaşmaz bir gücü vardır hayatın,
Hiç beklemez, bırakır gider sizi.

4.

Hayattan öte bir şey yok.
Ne kıtlık, ne açlık, ne yoksulluk.
Öyleyse sizde bu korku ne?
Öleceksiniz hepiniz, hayvanlarla birlikte.
Sonra hiç bir şey yok, hiç bir şey yok.

Bertolt Brecht

(*) Bugünün diliyle söyleyen A. KADİR

TÖB — DER

Sahibi : Ali Bozkurt
Yazı İşleri Md. : Musa Uysal
Adres : G. Mustafa Kemal Bulvarı 14/1 - 12 ANKARA
Tel : 25 14 52 - 17 49 27
Abone : Yıllık 20 TL. 6 Aylık 10 TL.
Dış Ülkeler : Yıllık 50 TL.
Fiyatı : 1 TL.

ŞARK MATBAASI ANKARA — 1973

BİZE GELEN YAYINLAR

GERÇEK SİNEMA
Aylık
Sinema ve fotoğraf dergisi
Yazışma ve Yönetim Yeri : Muhtar Hüsnü Sk. 31/6 **FATİH/İSTANBUL**
Sayısı ; 5 TL. ABONESİ : Yıllık 50, 6 aylık 25 TL.

*
* *

YEDİNCİ SANAT
Aylık Sinema Dergisi
Yazışma Adresi : P.K. 654 **İSTANBUL**

*
* *

YARINA DOĞRU

Aylık siyaset, kültür, sanat dergisi
Sayısı : 4 TL. Yıllık Abonesi : 40 TL.
Yönetim ve Yazışma Adresi : Narlıbahçe Sok. Kader Han No : 5/10 **CAĞALOĞLU/İST.**

*
* *

S O Y U T

Aylık edebiyat dergisi
Sayısı : 5 TL. Abonesi : 60 TL.
Yazışma Adresi : Mithatpaşa Cad. 19/3 **BEYAZIT/İSTANBUL**

*
* *

LÂSTİK İŞ

Lâstik - İş Sendikası Yayın Organı
Para ile satılmaz.
İstiyenler aşağıdaki adrese başvurmalıdır
Merter Sitesi İSTANBUL

*
* *

UNESCO'dan Dünyaya Açılan Pencere

G Ö R Ü Ş

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütünün Aylık Dergisi
Sayısı : 750 Kuruş, 11 sayılı yıllık : 75 TL.
Yazışma Adresi : Arkın Kitabevi, Ankara Cad. 60 **İSTANBUL**

Sayın : .....

.....

.....